

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

“ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ”

**Πληροφόρηση και Υψηλή Στρατηγική των Η.Π.Α. Ο ρόλος
της CIA από την έναρξη του ψυχρού πολέμου μέχρι την
ChurchCommittee 1947-1975**

Επιβλέπων: Καρβουναράκης Θεοδόσιος

Φοιτητής: Παρμακίδης Ιωάννης

Θεσσαλονίκη, 2019

UNIVERSITY OF MACEDONIA

**FACULTY OF SOCIAL HUMANITIES SCIENCE AND
ARTS
DEPARTMENT OF INTERNATIONAL AND EUROPEAN
STUDIES**

**MASTER PROGRAM IN
“INTERNATIONAL STUDIES”**

**Intelligence and U.S Grand Strategy. The role of C.I.A from
the beginning of Cold War to Church committee, 1947-1975**

Supervisor: Karvounarakis Theodosios

Student: Parmakidis Ioannis (gifarmas@yahoo.gr)

Thessaloniki, 2019

Στο παππού μου
Γεώργιο
και στη γιαγιά μου
Κωνσταντίνα

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του πανεπιστημίου Μακεδονίας και ιδιαίτερος το καθηγητή μου κ. Καρβουναράκη για το γνωσιολογικό οπλοστάσιο, τη μητέρα μου Γλυκερία για την ηθική και υλική υποστήριξη, τη γυναίκα μου Μαριλένα η οποία βρίσκεται από τη πρώτη στιγμή στο πλευρό μου σε όλη αυτή τη διαδρομή καθώς και τους συναδέλφους μου στις διοικητικές υπηρεσίες του εργασιακού μου χώρου χωρίς τη πολύτιμη υποστήριξη των οποίων δε θα είχε ολοκληρωθεί αυτή η προσπάθεια.

Πληροφόρηση και Υψηλή Στρατηγική των Η.Π.Α. Ο ρόλος της CIA από την έναρξη του ψυχρού πολέμου μέχρι την ChurchCommittee 1947-1975

Σημαντικοί όροι:στρατηγική, πληροφόρηση, συγκαλυμμένες επιχειρήσεις, εθνική ασφάλεια, ψυχρός πόλεμος, Η.Π.Α, ΕΣΣΔ, διπολικό σύστημα, λογοδοσία

Περίληψη

Η λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου σηματοδότησε την έναρξη της πιο εύθραυστης ισορροπίας που γνώρισε ποτέ η ιστορία με τις υπερδυνάμεις του διπολικού συστήματος που δημιουργήθηκε να έχουν έρθει πολλές φορές στα πρόθυρα ενός πυρηνικού ολοκαυτώματος. Οι Η.Π.Α για να αντιμετωπίσουν την ιδεολογική, πολιτική και στρατιωτική εξάπλωση της ΕΣΣΔ υιοθέτησαν την υψηλή στρατηγική του containment και για την επιχειρησιακή υποστήριξη αυτής προχώρησαν στην οικοδόμηση και στελέχωση της πιο σύγχρονης υπηρεσίας πληροφοριών ,της CIA, η οποία παραμένει μέχρι και σήμερα. Η εν λόγω υπηρεσία επιφορτίστηκε από την ίδρυσή της με τη συλλογή, ανάλυση των στρατηγικών πληροφοριών εναντίον της ΕΣΣΔ καθώς και τη μυστική επιχειρησιακή δράση που αφορούσε το κυρίως το παρεμβατικό ρόλο των Η.Π.Α σε περιφερειακά υποσυστήματα. Στο ενεργητικό της καταγράφονται αρκετές επιτυχίες αλλά και αποτυχίες οι οποίες αμφισβήτησαν το λόγο ύπαρξης της υπηρεσίας με την απουσία λογοδοσίας για τη μυστική δράση να οδηγεί στην επιτροπή του Γερουσιαστή Church.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιήσουμε για το παρών πόνημα είναι η περιγραφική και η αναλυτική. Περιλαμβάνει την ενδελεχή μελέτη και καταγραφή όλων των ποσοτικών αλλά ποιοτικών στοιχείων που αφορούν τη μέχρι σήμερα πορεία της CIAεναρμονισμένης με την υψηλή στρατηγική των Η.Π.Α δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις πληροφορίες που προέρχονται από τις δευτερογενής πηγές της διεθνής βιβλιογραφίας, τα αποχαρακτηρισμένα έγγραφα των υπηρεσιών πληροφοριών, την επιστημονική αρθρογραφία, τα δεδομένα και τις μελέτες των ερευνητικών κέντρων και των συγκριτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στις πρόσφατες αλλά και παλαιότερες δημοσιεύσεις έγκριτων ακαδημαϊκών περιοδικών με διεθνή αναγνώριση.

Intelligence and U.S Grand Strategy. The role of C.I.A from the beginning of Cold War to Church committee, 1947-1975

Key words: strategy, intelligence, cover operations, national security, cold war, U.S.A, U.S.S.R, bipolar system, accountability

Abstract

The end of World War II marked the beginning of the most fragile balance that history has ever witnessed with the powers of the bipolar system created to have been on the brink of a nuclear holocaust many times. To counter the USSR's ideological, political, and military deployment, the US has adopted the high containment strategy and, in support of its operational action, has built and staffed the most up-to-date CIA intelligence service. Since its establishment, the agency has been tasked with collecting, analyzing strategic information against the USSR, as well as with secret operational action that focused primarily on the US's interventionist role in regional subsystems. Her assets record several successes and failures that questioned the reason for the ministry's lack of accountability for secret action leading to the Senate Church committee.

METHODOLOGY

The methodology that we will use for this paper is descriptive and analytical. It includes a thorough study and recording of all quantitative but qualitative data regarding the CIA's up-to-date alignment with the high-level US strategy, with particular emphasis on information from secondary sources of international literature, the declassified documents of the CIA, information services, scientific articles, data and studies of research centers and benchmarks included in recent and previous publications from internationally recognized academic journals.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

U.S.A	UNITED STATES of AMERICA
U.S.S.R	UNITED SOVIET SOCIALIST REPUBLICS
NSC	NATIONAL SECURITY COUNCIL
CIA	CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
CO OPS	COVER OPERATIONS
ICBM	INTERCONTINENTAL BALLISTIC MISSILE
ONI	OFFICE OF NAVAL INTELLIGENCE
OCOI	OFFICE OF THE COORDINATION OF INFORMATION
OSS	OFFICE OF STRATEGIC SERVICES
AFL	AMERICAN FEDERATION OF LABOR
IRS	INTERNAL REVENUE SERVICE
FBI	FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
NATO	NORTH ATLANTIC TREATMENT ORGANIZATION
NSA	NATIONAL SECURITY AGENCY
ΚΓΒΕΠ	ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
IC	INTELLIGENCE COMMUNITY
SIS	SPECIAL INTELLIGENCE SERVICE
DIA	DEFENCE INTELLIGENCE AGENCY
DD	DEPARTMENT OF DEFENCE
SD	STATE DEPARTMENT
CIG	CENTRAL INTELLIGENCE GROUP
GRU	ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΙΩΤΙΚΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
SALT	STRATEGIC ARMS LIMITATION TALKS

ΚενήΣελίδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.....	9
2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΚΕΨΗΣ.....	11
2.2 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΑΣ.....	12
2.3 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΩΝ.....	16
3.1 ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟΙ.....	17
3.2 CIA: ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΥΠΑΡΞΗΣ.....	18
3.3 ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ.....	19
3.4 MISPERCEPTIONS.....	21
3.5 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ: ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΣΧΕΣΗΣ: ΤΡΕΙΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ.....	25
4.1 KENAN.....	27
4.2 NSC-68.....	28
4.3 ΑΪΖΕΝΧΑΟΥΕΡ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΗ: ΗΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΚΕΝΕΝΤΙ.....	30
5.1 ΣΥΓΚΑΛΥΜΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	33
5.2 ΑΠΟΤΥΧΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ.....	37
5.3 ΣΤΟ ΣΤΟΧΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΘΙΣΜΟΥ.....	38
5.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ.....	39
5.5 ΕΣΣΔ: Η ΑΛΛΗ ΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ.....	40
5.6 ΒΙΕΤΝΑΜ: ΜΙΑ ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.....	41
5.7 INTELLIGENCE ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΚΟΥΡΣΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ.....	42
5.8 ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΞΟΝ: Η ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ.....	44
5.9 ΕΠΙΤΡΟΠΗ CHURCH ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ.....	45
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ (ΕΠΙΛΟΓΟΣ).....	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	51
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ/ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Το κόστος που συνεπάγεται για τους πολίτες και το κράτος η κινητοποίηση ενός στρατού εκατό χιλιάδων ανδρών και η αποστολή του σε μακρινή εκστρατεία φτάνει τα χίλια χρυσά νομίσματα την ημέρα»

Σουν Τσου, Η Τέχνη του πολέμου

Οι ιστορικοί, οι αναλυτές των διεθνών σχέσεων, της στρατηγικής αλλά και οι πολιτικοί επιστήμονες ανάγουν – χωρίς ιστορικούς αναχρονισμούς- τον ανταγωνισμό των δύο υπερδυνάμεων (ΗΠΑ-ΕΣΣΔ), 25000 χρόνια πίσω στο Πελοποννησιακό Πόλεμο όπου Αθήνα και Σπάρτη αποτελούσαν τις δυο υπερδυνάμεις του τότε δυτικού κόσμου -χωρίς να παραβλέπετε ο διόλου αμελητέος δρώντας της Περσικής αυτοκρατορίας- οι οποίες κατέφυγαν στο πόλεμο για τρεις δεκαετίες και συμπαρέσυραν μαζί και τις πόλεις κράτη συμμάχους τους σε μια καταστροφική σύγκρουση η οποία έληξε με την ήττα της Αθήνας καθιστώντας τη Σπάρτη την αδιαφιλονίκητη ηγεμονική δύναμη στη περιοχή του Ελλαδικού χώρου και αλλάζοντας ταυτόχρονα άρδην το διεθνοπολιτικό τοπίο της εποχής θέτοντας ταυτόχρονα τα θεμέλια για τη μεταγενέστερη άνοδο στο προσκήνιο άλλων ελληνικών παικτών όπως το Βασίλειο της Μακεδονίας (Φίλιππος β). Βασικό αίτιο της διαμάχης υπήρξε η άνοδος της ισχύος της Αθήνας, σύμφωνα πάντα Αθήνας σύμφωνα πάντα με το Θουκυδίδη, προκαλώντας φόβο και ανασφάλεια στο αντίπαλο δέος, με τη Σπάρτη να οδηγείτε κατά κάποιο τρόπο σε έναν προληπτικό πόλεμο (preemptivewar).

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς με βάση τη ρεαλιστική σχολή σκέψης- η οποία είναι και η μόνη που μπορεί να προσεγγίσει σχεδόν με ακρίβεια την εν λόγω περίοδο-πως σύμφωνα με το χομπσιανό πρότυπο ότι οι ΗΠΑ και ΕΣΣΔ θα οδηγούνταν νομοτελειακά σε πόλεμο. Αυτό όμως δε πραγματοποιήθηκε και για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία είχαμε ειρηνική μετάβαση από ένα διπολικό σύστημα σε μονοπολικό το 1991. Σε αυτή την ισορροπία του τρόμου, ποιος ήταν ο ρόλος της κεντρικής υπηρεσίας πληροφοριών κατά πόσο λειτούργησε καταλυτικά στο παίγνιο ισχύος προς όφελος των ΗΠΑ;

ΚΑΕΦΑΛΑΙΟ2: ΙΣΤΟΡΙΚΗΠΟΡΕΙΑΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

“Secret services are a measure of a nation’s political health and the only real expression of it’s subconscious”

JohnleCarre

Η παρούσα ανάλυση εστιάζει στο ρόλο της CIAστην υψηλή στρατηγική των Η.Π.Α από την ίδρυσή το 1947 έως και τη πρώτη περίοδο του ψυχρού πολέμου πλην όμως κρίνεται απαραίτητο από τον συγγραφέα να υπάρξει μια σύντομη ιστορική αναδρομή της πορεία που ακολούθησαν οι Η.Π.Α στο τομέα της πληροφόρησης αλλά και της μυστικής δράσης έτσι ώστε να κατανοήσουμε το γενικότερο πλαίσιο που οδήγησε στη δημιουργία της εν λόγω υπηρεσίας και της ένταξης της στην ευρύτερη υψηλή στρατηγική της υπερδύναμης.Ο κυριότερος λόγος που οδήγησε τα έθνη-κράτη στη δημιουργία υπηρεσιών κατασκοπίας υπήρξε η ανάγκη της γνώσης όσον αφορά τις δυνάμεις του αντιπάλου, τη βιομηχανική και στρατιωτική ικανότητα και των αδυναμιών τους. 9

Η απομόνωση των Η.Π.Α και η επιδερμική ενασχόλησή τους με το διεθνές σύστημα κυρίως στις ευρωπαϊκές διαμάχες του 19^{ου} αιώνα μπορούν να εξηγήσουν ή να δικαιολογήσουν την αμερικανική αργοπορία στο τομέα των υπηρεσιών πληροφοριών. Ενδεικτικά, κατά τη διάρκεια του πολέμου της Ανεξαρτησίας (1776-1783) ο μελλοντικός πρώτος Πρόεδρος των Η.Π.Α Τζορτζ Ουάσιγκτον δημιούργησε στις τάξεις των επαναστατών μια υπηρεσία υπεύθυνη για τη συλλογή πληροφοριών εναντίον των Άγγλων η οποία καταργήθηκε με τη λήξη των επιχειρήσεων. Ακολούθως, μόνο από το 1880 και έπειτα το πεζικό και το ναυτικό των Η.Π.Α δημιούργησαν τις δικές τους υπηρεσίες πληροφοριών όπως το ONI (Office of Naval Intelligence). Για να κατανοήσουμε τα κενά που υπήρχαν στο τομέα των πληροφοριών, αρκεί να ρίξουμε μια ματιά στο Ισπανοαμερικανικό πόλεμο του 1898 όπου τα συστήματα αναφοράς που είχαν εγκαταστήσει στις Φιλιππίνες ήταν καθαρή αντιγραφή από την Εγκυκλοπαίδεια Britannica.¹ Κατά τη διάρκεια του Ά παγκοσμίου πολέμου δημιουργήθηκε μια πολιτική επιτροπή (civilian committee) πάνω σε ζητήματα δημοσίων πληροφοριών υπό την αιγίδα του George Creel η οποία επικεντρωνόταν σε επιχειρήσεις προπαγάνδας και εσωτερικής ασφάλειας.²

Η κοινότητα πληροφοριών (intelligence community) έχει την επίσημη ύπαρξή της πίσω στο 1935 όπου η επιτροπή Hoover ήταν επιφορτισμένη με τις δομές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και αποκάλεσε όλες αυτές τις υπηρεσίες ως IC.³ Σε αυτές εντάσσονται η CIA, η NSA, η DIA κ.α. Η CIA είναι ο μόνος ανεξάρτητος οργανισμός πληροφοριών που δεν αναφέρεται ή υπάγεται ιεραρχικά σε επίπεδο φυσικής ή πολιτικής ηγεσίας σε επίπεδο υπουργείου (policy department) αλλά απευθύνεται άμεσα στον Λευκό Οίκο μέσω του NSC.

Καθοριστικό ρόλο για την αναδόμηση του συστήματος ασφαλείας έπαιξε ο Νεοϋορκέζος Ουίλιαμ Τζ. Ντόνοβαν, ο οποίος το 1940-1941, επεξεργάστηκε σχέδια τα οποία προέβλεπαν τη δημιουργία ενός πολιτικού και διακρατικού οργανισμού που θα διηύθυνε τις δραστηριότητες όλων των υπηρεσιών. Οι προτάσεις του έγιναν δεκτές τον Ιούλιο του 1941 και ο Ρούζβελτ ίδρυσε τη πρώτη κεντρική μυστική υπηρεσία πληροφοριών την OCOI (Office of the Coordinator of Information) πρόδρομο της OSS (Office of Strategic Services). Τα τρία χρόνια της δραστηριότητας της OSS αφ' ενός αποτελούσαν μια καθοριστική εμπειρία για τις μελλοντικές βάσεις της CIA και αφ' ετέρου να υπάρχει στην ίδια οργάνωση ένας αναλυτικός τομέας υπεύθυνος για το έργο των μυστικών υπηρεσιών και ένας εκτελεστικός.⁴

Να σημειωθεί πως όταν οι Η.Π.Α εισήλθαν στο β παγκόσμιο πόλεμο βασίσθηκαν σχεδόν εξ ολοκλήρου στις πληροφορίες που τους παρείχαν οι βρετανοί. Η τεχνογνωσία και καινοτομία που είχε αποκτήθει από τους Βρετανούς, λόγω των αναγκών του πολέμου, πάνω στο τομέα αποκρυπτογράφησης των στρατηγικών πληροφοριών προφερόταν ως δέλεαρ στους γοητευμένους από τα επιτεύγματα Αμερικανούς, οι οποίοι δε διέθεταν αντίστοιχο πρόγραμμα, καθώς το 1929 σφραγίστηκε το Γραφείο Κωδικών τους – Μαύρο Δωμάτιο – καθώς με εντολή του τότε υπουργού εξωτερικών Χένρι Στίμσον για λόγους «ηθικής» και βρίσκονταν στη κυριολεξία εγκλωβισμένοι στην ομίχλη του πολέμου (fog of war). Πολλοί

¹Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.14-16

²John D. Stempel, (2007) 'Covert Action and Diplomacy, International Journal of Intelligence and Counterintelligence, 20:1, 122 – 135, p.124

³Michael A. Turner (1990), Understanding CIA's role in intelligence, International Journal of intelligence and Counterintelligence, 4:3, 295-305, p.297-299

⁴Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.1810

αναλυτές των διεθνών σχέσεων και μελετητές της διπλωματικής ιστορίας τοποθετούν την απαρχή της ειδικής σχέσης μεταξύ Η.Π.Α και Μεγάλης Βρετανίας το Φεβρουάριο του 1941, σε μία όχι και τόσο συμβολική επίσκεψη όπως αποδείχθηκε, όταν η Βρετανική κυβέρνηση κάλεσε τη διπλωματική αντιπροσωπεία των Η.Π.Α στο Bletchley Park στη περιοχή του Buckinghamshire.⁵

2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

“Τα έθνη δεν έχουν σταθερούς φίλους ή εχθρούς. Έχουν μόνο σταθερά συμφέροντα”

Λόρδος Palmerston, Βρετανός Πρωθυπουργός

Οι απαρχές της ρεαλιστικής προσέγγισης βρίσκονται στο έργο του Θουκυδίδη και καθώς ο πολιτικός ρεαλισμός κινείται μέσα σε μια τόσο μεγάλη χρονική περίοδο, είναι επόμενο να μην έχουν όλοι οι θεωρητικοί του ταυτόσημες αντιλήψεις σε όλα τα θεωρητικά ζητήματα. Παρά τις διαφορετικές τοποθετήσεις όλοι τους συμμερίζονται μια σειρά από βασικές αρχές.⁶ Το θεωρητικό όχημα που θα χρησιμοποιηθεί για την εξέταση των παρακάτω για την έρευνα της υψηλής στρατηγικής των Η.Π.Α μετά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, σύμφωνα με τη προσέγγιση του πολιτικού ρεαλισμού η οποία αποτελεί την ασφαλέστερη μέθοδο ανάλυσης της διεθνούς πολιτικής- χωρίς διάθεση απαξίωσης των υπολοίπων- ενώ ταυτόχρονα αποτελεί τη θεωρητική βάση του κλάδου των διεθνών σπουδών. Επιπρόσθετα, οι πολιτικοί ρεαλιστές δεν αρνούνται ότι τα συμφέροντα των κρατών μπορεί να οδηγήσουν σε διακρατική συνεργασία όμως πάντα θα είναι επιφυλακτικά σχετικά με την ανισοκατανομή των ωφελημάτων.⁷

Η πρώτη από τις αρχές είναι ότι οι σημαντικότεροι διεθνείς δρώντες είναι τα κράτη. Δηλαδή οι άνθρωποι τείνουν να οργανώνονται σε συλλογικές ομάδες και τους τελευταίους αιώνες η κυριότερη είναι το έθνος-κράτος το οποίο προβάλλει αδιαμφισβήτητα ως η οντότητα προς την οποία στρέφεται η αφοσίωση της συντριπτικής πλειονότητας των κατοίκων του πλανήτη. Οι περισσότεροι άνθρωποι αυτοπροσδιορίζονται πρώτιστος ως Έλληνες, Γερμανοί, Γάλλοι, Τούρκοι και κατά τεκμήριο η πλειονότητα από αυτούς είναι έτοιμη να θυσιάσει τη ζωή του για τη διατήρηση της κρατικής οντότητας ή τη δημιουργία αυτής.

Η δεύτερη αρχή του πολιτικού ρεαλισμού είναι η έμφαση στο ότι οι σχέσεις μεταξύ των κρατών λαμβάνουν χώρα υπό καθεστώς <<διεθνούς αναρχίας>>. Το γεγονός της απουσίας της κεντρικής εξουσίας στο διεθνές σύστημα έχει δυο απόρροιες: α) Η ύπαρξη της κρατικής κυριαρχίας όπου το κράτος δεν αναγνωρίζει καμία ανώτερη εξουσία από το ίδιο, κυρίως αναφορικά με τη διαχείριση των εσωτερικών του ζητημάτων- σε αντίθεση με τα υποκείμενα του εσωτερικού δικαίου όπου μπορούν να εξαναγκαστούν να δικαστούν, εδώ δε μπορεί να συμβεί το ίδιο εκτός και αν το ίδιο το κράτος δεν έχει συναινέσει. β) στο διεθνή χώρο ισχύει η αρχή της αυτοβοήθειας (self-help) επειδή τα κράτη δεν αναμένουν κάποια βοήθεια από

⁵Ιωάννης Κωνσταντόπουλος, (2010), Οικονομία και Κατασκοπεία, Θεωρία και Πράξη, Ποιότητα, σελ.70

⁶Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192), Ποιότητα, σελ.19

⁷Ο.π σελ.2311

πουθενά οφείλουν να φροντίσουν από μόνα για την εξασφάλιση της επιβίωσης τους και την μεγιστοποίηση των συμφερόντων τους. Επειδή στο διεθνή χώρο δεν υπάρχει συντεταγμένη κυβέρνηση με δικά της εκτελεστικά όργανα, αυτά καθορίζουν τις τύχες του κόσμου ανάλογα με την ισχύ τους.

Η τρίτη αρχή είναι ότι το ερέθισμα για ανάληψη δράσης στη διεθνή πολιτική προέρχεται από το συμφέρον του κράτους. Για το τί ορίζεται εθνικό συμφέρον ποικίλει κάθε φορά ανάλογα με τις προτεραιότητες του εκάστοτε κράτους πλην όμως όλα τα κράτη δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην ασφάλειά τους καθώς και στη διατήρηση ή ενίσχυση του ισοζυγίου ισχύος μεταξύ τους. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι τα κράτη δεν ενδιαφέρονται τόσο για την εξέλιξη της ισχύος τους σε απόλυτα μεγέθη αλλά για τον συσχετισμό της ισχύος τους με αυτή ορισμένων κρατών που τα ενδιαφέρουν. Συνοψίζοντας, στο διεθνή χώρο η ισχύς είναι σχετική και όχι απόλυτη έννοια, τίθεται πάντα σε σχέση με το πόση ισχύ διαθέτει το κράτος ανταγωνιστής και δεν υπάρχουν περιθώρια εφησυχασμού γιατί ο πάλαι ποτέ αδύναμος αντίπαλος μπορεί μακροπρόθεσμα να μεταβάλει την ισορροπία ισχύος υπέρ του. Η τέταρτη αρχή είναι ότι τα κράτη θεωρούνται ορθολογικοί δρώντες (*rational actors*), οι οποίοι προβαίνουν σε εκτιμήσεις κόστους- οφέλους και καταλήγουν στις πολιτικές που είναι οι πλέον πρόσφορες για την προώθηση των συμφερόντων τους.⁸

Ο δομικός ρεαλισμός γνωστός και ως νεορεαλισμός κατανοεί τη συμπεριφορά των κρατών σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και κυρίως ασφάλειας και άμυνας αποδεχόμενος τη <<προσωποποίηση>> του <<λογικού>> του κράτους με την έννοια του εθνικού συμφέροντος. Σε αυτό το σύστημα η κατάσταση του ολοκληρωτικού ανταγωνισμού των κρατών στη βάση συσχετισμού δυνάμεων με σκοπό την εξασφάλιση πλεονεκτημάτων για μεγιστοποίηση της ασφάλειας τους είναι σταθερή.⁹ Το μέσο για την επίτευξη της ασφάλειας τους είναι η ισχύς και κυρίως στρατιωτική, οι κανόνες δικαίου δεν παίζουν κανένα ρόλο καθώς εξυπηρετούν μόνο τα συμφέροντα των ισχυρών, οι διεθνείς οργανισμοί και οι συμμαχίες υπάρχουν για όσο υφίστανται σταθερά κοινά συμφέροντα και ανάλογα με την ισχύ των κρατών.¹⁰

2.2 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΑΣ

“The essential skill of a secret service is to get things done secretly and deniably”

John Bruce Lockhart, Former Deputy, Chief of SIS

Η συλλογή πληροφοριών από κρατικούς ή άλλους δρώντες είναι πανάρχαια. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο περιγράφει πως ο βασιλιάς Αλέξανδρος ο Ά ο Μακεδών έδωσε πληροφορίες για τους Πέρσες του Ξέρξη στους Έλληνες της νότιας Ελλάδας. Στις απόπειρες Αθηναίων και Σπαρτιατών για συλλογή πληροφοριών κατά τη διάρκεια του πολέμου καταγράφει το γεγονός με τη λέξη “κατασκοπή” (ΣΤ.41.4). Επιπρόσθετα, οι Πέρσες κατά το 4^ο αιώνα όπως προκύπτει από τον Ξενοφώντα, ξόδεψαν πολλά χρήματα όχι μόνο για λόγους

⁸Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192), Ποιότητα, σελ.19,20,21,22,23

⁹Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2007), Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, Ποιότητα, σελ.64,65

¹⁰Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2007), Θεωρία Διεθνών Σχέσεων, Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο, Ποιότητα, σελ. 35,36,12

χειραγώγησης, αλλά και για να συγκεντρώσουν πληροφορίες.¹¹Ο Ξενοφών τονίζει κι αυτός τη σημασία της συλλογής πληροφοριών και της έμμεσης προσέγγισης. Γι' αυτό και συμβουλεύει να ακολουθείται η γραμμή της ήσσονος αντιστάσεως, να διενεργούνται δηλαδή αντιπερισπασμοί και να χρησιμοποιούνται κατάσκοποι.¹²

Κατά τον Καουτίλια, η πολιτική εξουσία στηρίζεται σ' αυτό που ονομάζουμε σήμερα μυστική αστυνομία. Μυστικοί πράκτορες χρησιμοποιούνται για κάθε ζήτημα, τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Οι κατάσκοποι που δρουν στο εξωτερικό θα προσπαθούν να ενσπείρουν και να εκμεταλλευτούν διχόνοιες ανάμεσα στον εχθρό, καθώς και να εκτελούν δολοφονίες και δολιοφθορές. Εμφανίζεται η αρχή ότι η διασταυρωμένη πληροφορία θα θεωρείται ως αληθινή.¹³Επιπρόσθετα, η θέση ενός κράτους στο διεθνή χώρο μπορεί να χειροτερεύσει, να παραμείνει στάσιμη ή να βελτιωθεί, κάτι που εξαρτάται από το συνδυασμό του ανθρώπινου παράγοντα για σωστή ή μη πολιτική και τους υπερφυσικούς παράγοντες της καλής ή της κακής τύχης. Μεγάλη έμφαση δίνεται – από τον Καουτίλια – στη ραδιουργία, αποσκοπώντας μεταξύ άλλων στον προσεταιρισμό των σημαντικότερων αξιωματούχων των αντίπαλων κρατών.¹⁴

Ο Καουτίλια σημειώνει: «Το βέλος που ρίχνει ο τοξότης μπορεί να σκοτώσει – ή και να μη σκοτώσει – έναν μόνον άνδρα. Όμως μια επιδέξια ραδιουργία σχεδιασμένη από σοφούς άνδρες μπορεί να σκοτώσει ακόμη και αυτούς που βρίσκονται μέσα στη μήτρα της μάνας τους».

Στην εξειδικευμένη διεθνή βιβλιογραφία δεν υπάρχει συμφωνία σχετικά με τον ορισμό της Πληροφόρησης, για τις ανάγκες του πονήματος θα υιοθετήσουμε τον ορισμό του Michael Turner, ο οποίος ορίζει την πληροφόρηση ως «πληροφορίες που συλλέγονται μέσω ανοικτών και μυστικών μέσων και υπόκεινται σε ανάλυση με σκοπό την εκπαίδευση, διαφώτιση και βοήθεια των διαμορφωτών των αποφάσεων για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής εθνικής ασφάλειας και της εξωτερικής πολιτικής».¹⁵Κατά τον MarkLowenthal, πληροφόρηση είναι το σύνολο των πληροφοριών που έχουν συλλεγεί, βελτιωθεί και επεξεργασθεί έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των διαμορφωτών λήψης αποφάσεων.¹⁶

Σε κάθε κράτος¹⁷ υπάρχουν υπηρεσίες πληροφοριών προκειμένου:

1. να αποφευχθεί στρατηγικός αιφνιδιασμός,
2. να υποστηριχθεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων,
3. να διεξαχθεί αντικατασκοπεία και

¹¹Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2015), Θεωρία Απόφασης στο Θουκυδίδη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ.43

¹²Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192) &Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), ΗΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ, Ποιότητα, σελ.68

¹³Ο.π, σελ.94

¹⁴Οπ, σελ.97,99

¹⁵Turner, Michael A.,(2005), Why intelligence fails, Potomak,p.4

¹⁶Mark M. Lowenthal, (1992), U.S. Intelligence, Evolution and Anatomy, Praeger, p.242

¹⁷Ιωάννης Κωνσταντόπουλος, (2010), Οικονομία και Κατασκοπεία, Θεωρία και Πράξη, Ποιότητα, σελ 20 και <https://www.liberal.gr/diplomacy/pliroforisi-Intelligence-kai-ypsili-stratigiki-i-periptosi-tis-elladas/54589>
[Λήψη 20/8/2019](#)13

4. να υπάρχει παροχή μακροπρόθεσμης γνώσης από μία εξειδικευμένη γραφειοκρατία.

Όσον αφορά στον ορισμό της έννοιας «πληροφόρηση» (intelligence) έχουν εκφρασθεί τρεις απόψεις:¹⁸

1. Γενική και περιεκτική θέση που εστιάζει σε «πληροφορίες, διαβαθμισμένες ή μη, που έχουν αποκτηθεί με οποιοδήποτε τρόπο».
2. Συγκεκριμένη κατηγορία πληροφοριών: αυτές τις μυστικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες την πρόσβαση στις οποίες προσπαθεί να αρνηθεί ο αντίπαλος.
3. Οι Shulsky και Schmitt θεωρούν την πληροφόρηση: «πληροφορίες σχετικές με το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικής εκ μέρους μίας κυβέρνησης προκειμένου να προάγει τα συμφέροντα εθνικής ασφάλειάς της και να αντιμετωπίσει απειλές προερχόμενες από πραγματικούς ή δυνητικούς αντιπάλους».

2.3 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

“Όλοι οι πόλεμοι βασίζονται στη παραπλάνηση”

Σουν Τσου, Η τέχνη του Πολέμου

Βασικές έννοιες στρατηγικής

Στη στρατηγική ενυπάρχουν δύο προσεγγίσεις: η άμεση και η έμμεση. Στην άμεση προσέγγιση είναι η κατεύθυνση της πολεμικής προσπάθειας πρωτίστως εναντίον του κέντρου βάρους – του ισχυρότερου σημείου – του αντιπάλου. Στον αντίποδα, η έμμεση προσέγγιση εννοείται η παράκαμψη των ισχυρών εχθρικών σημείων και η κατατριβή των φίλων δυνάμεων (γραμμή της ήσσονος αντιστάσεως). Σε επίπεδο υψηλής στρατηγικής, η άμεση προσέγγιση υπάγεται στην κατεύθυνση της πολεμικής προσπάθειας πρωτίστως εναντίον του κύριου αντιπάλου, ενώ η έμμεση προσέγγιση συνίσταται σε «παράκαμψη» του κύριου αντιπάλου με κατεύθυνση της πολεμικής προσπάθειας εναντίον των δευτερευόντων αντιπάλων. Η έμμεση προσέγγιση είχε εφαρμοστεί με επιτυχία στο επίπεδο της υψηλής στρατηγικής, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη διπλωματική προσέγγιση της Κίνας από τις Η.Π.Α ως αντίβαρο στην ΕΣΣΔ.¹⁹

Στρατηγική είναι η σύζευξη μέσων και σκοπών υπό το πρίσμα πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης. Συνίσταται, δηλαδή, στο τρίπτυχο «μέσα – σκοποί – αντίπαλος». Στρατιωτική στρατηγική είναι όταν χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα μέσα ενός κράτους (στρατιωτικά, διπλωματικά, οικονομικά) για την επίτευξη των πολιτικών αντικειμενικών σκοπών του ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης.²⁰ Επίσης, με τον όρο «υψηλή στρατηγική» αναφερόμαστε στη θεωρία ενός κράτους για το πώς μπορεί να προκαλέσει ασφάλεια στον εαυτό του και τους τρόπους που επιλέγει- αυτήν της αξιοποίησης όλων των

¹⁸ Ιωάννης Κωνσταντόπουλος, (2015), Οικονομία και Κατασκοπία, Ποιότητα, σελ.46

¹⁹ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), *Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ*, Ποιότητα, σελ.19,20,21

²⁰ Όπ, σελ.44 14

διαθέσιμων μέσων. Στις άλλες τρεις διαστάσεις περιλαμβάνονται οι α) διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος β) ιεραρχημένοι πολιτικοί στόχοι γ) εικόνα στο εξωτερικό και νομιμοποίηση στο εσωτερικό.²¹ Νοείται ως η απάντηση ενός κράτους σε συγκεκριμένες απειλές κατά της ασφάλειας του εντοπίζοντας πιθανές απειλές και προσδιορίζοντας τα κατάλληλα μέσα αντιμετώπισης τους.²²

Η στρατηγική αποτελείται από τρία συστατικά στοιχεία: σκοπούς, μέσα και αντίπαλο. Η ύπαρξη αντιπάλου είναι απαραίτητη, για να έχουμε στρατηγική, και μόνον όταν υπάρχει κάποιος αντίπαλος που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι δόκιμη η χρήση του όρου <<στρατηγική>>. Η στρατηγική δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο μεγάλων ηγετών της ιστορίας όπως ο Αλέξανδρος ή ο Αννίβας αλλά χρήση αυτής μπορεί να κάνει ο οποιοσδήποτε για να κάμψει τη θέληση του αντιπάλου και πετύχει το σκοπό του. Ορίζοντας λοιπόν η στρατηγική συνίσταται στη σύζευξη μέσων και σκοπών ενός κράτους υπό την επίδραση του διεθνούς ανταγωνισμού τόσο στην ειρήνη όσο και στον πόλεμο. Συμπεραίνοντας, όταν χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα μέσα ενός κράτους (στρατιωτικά, διπλωματικά, οικονομικά) για την επίτευξη των πολιτικών σκοπών του ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης τότε μιλάμε για υψηλή στρατηγική.²³

Με τον όρο “υψηλή στρατηγική” εννοούμε τη θεωρία ενός κράτους για το πώς μπορεί να προκαλέσει ασφάλεια στον εαυτό του. Το πώς τα κράτη επιλέγουν να παραγάγουν ασφάλεια γι’ αυτά, αποτελεί τον πυρήνα της υψηλής στρατηγικής, και η επιτυχία τους ως προς αυτό το στόχο αποτελεί τη “κρίσιμη δοκιμασία” της εκάστοτε υψηλής στρατηγικής. Επιπλέον, μπορεί να εννοηθεί ως η απάντηση ενός κράτους σε συγκεκριμένες απειλές κατά της ασφάλειάς του να γίνεται δηλαδή αντιληπτή ως μια πολιτικό-στρατιωτική αλυσίδα μέσων και σκοπών στην οποία οι στρατιωτικές δυνατότητες συσχετίζονται με πολιτικούς σκοπούς. Βασικός στόχος της υψηλής στρατηγικής είναι η εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που διαθέτει το κράτος και ο περιορισμός των πλεονεκτημάτων του αντιπάλου με κεντρική πτυχή το καθορισμό προτεραιοτήτων.²⁴ Κατά τον Παπασωτηρίου (2000) η υψηλή στρατηγική που διεξάγεται στα πλαίσια ενός πολέμου βρίσκεται πλησιέστερα στις παραδοσιακές στρατηγικές σπουδές ενώ η υψηλή στρατηγική που διεξάγεται σε μακρό χρονικό ορίζοντα τοποθετείται πλησιέστερα στις Διεθνείς Σχέσεις.²⁵

Κατά τον BasilliddelHarto ρόλος της υψηλής στρατηγικής είναι να συντονίζει και να διευθύνει όλες τις πηγές ενός έθνους ή μιας ομάδας εθνών προς την κατεύθυνση επιτεύξεως του πολιτικού σκοπού του πολέμου.²⁶

Κατά τον shelling “πρέπει να γνωρίζουμε τι είναι πολύτιμο για τον αντίπαλο και τι τον τρομάζει περισσότερο καθώς και τι θα προκαλέσει η βία που θα εξαπολύσουμε (εναντίον του) και τι απαιτείται από μέρους του για να συγκρατηθούμε”.²⁷

²¹ Αθανάσιος Πλατιάς, (2010) Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, Εστία, σελ.157

²² Αθανάσιος Πλατιάς & Κ.Κολιόπουλος (2015), Η Τέχνη του Πολέμου του Σουν Τσου, Δίαυλος, σελ. 64

²³ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192), Ποιότητα, σελ.28

²⁴ Αθανάσιος Πλατιάς, (2010), Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, Εστία, σελ.82

²⁵ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192), Ποιότητα, σελ.28

²⁶ Αθανάσιος Πλατιάς, (2010), Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, Εστία, σελ.8315

²⁷ Robert Jackson & G. Sorensen, (2006), Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων, Ησύγχρονη συζήτηση, Gutenberg, σελ.130

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΩΝ

“Άς μην έχουμε αυταπάτες. Βρισκόμαστε σήμερα στο μέσο ενός Ψυχρού Πολέμου”

*Bernard Baruch, Αμερικανός πολιτικός και επιχειρηματίας που χρησιμοποίησε τη φράση
Ψυχρός πόλεμος*

Ο 20^{ος} αιώνας σηματοδεύτηκε από την ιδεολογική διαμάχη ανάμεσα στον καπιταλισμό και τον κομμουνισμό, το 1945 σηματοδοτεί μια δραματική ένταση και διεύρυνση αυτής της διαμάχης λόγω των βαρυσήμαντων αλλαγών στην παγκόσμια τάξη. Η μεταπολεμική εποχή σηματοδοτεί την ανάδυση των Η.Π.Α και της ΕΣΣΔ ως «υπερδυνάμεις», αντικαθιστώντας τις μέχρι πρόσφατα «Μεγάλες Δυνάμεις», μεταβαίνοντας στον διπολικό ηγεμονικό ανταγωνισμό.²⁸ Το πότε ακριβώς ξεκινάει ο Ψυχρός Πόλεμος δεν είναι ξεκάθαρο. Πολλοί ερευνητές το ανάγουν στη Συνδιάσκεψη του Πότσδαμ το 1945, όπου εκφράστηκαν διαφωνίες για τη διαίρεση της Γερμανίας και του Βερολίνου σε τέσσερις ζώνες, ενώ κάποιοι άλλοι στο λεγόμενο Δόγμα Truman το 1947, με το οποίο οι Η.Π.Α δεσμεύονταν να υποστηρίξουν τους «ελεύθερους λαούς».²⁹

Η υπερδύναμη σαν όρος χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από τον William Fox και αναφέρεται σε μια δύναμη ισχυρότερη από αυτήν που παραδοσιακά χαρακτηρίζουμε «Μεγάλη Δύναμη», με τις υπερδυνάμεις να διαθέτουν μεγάλη ισχύ και δυνατότητα να την αξιοποιήσουν.³⁰ Επιπρόσθετα, η Βόρειο Ατλαντική Συμμαχία (NATO) θα λειτούργησε αρμονικά σε περιόδους έντασης στις σχέσεις Ανατολής-Δύσης, με ρήγματα όμως σε περιόδους ύφεσης. Η αμερικανική πολιτική στον τομέα της ασφάλειας, προέβλεπε στη δημιουργία ενός ατλαντικού πλαισίου αμοιβαίας ασφάλειας και μεικτών στρατιωτικών προετοιμασιών.³¹

Οι ευρωαμερικανικές σχέσεις αποτελούσαν την εξαρτημένη μεταβλητή στην αμερικανική εξωτερική πολιτική, παράγωγοι δηλαδή των ευρύτερων σχέσεων Ανατολής-Δύσης στην πολιτική των Η.Π.Α με την ΕΣΣΔ. Κατά την πρώιμη αμερικανική στρατηγική η Ευρώπη θα αποτελούσε πεδίο συνεργασίας με τη Σοβιετική Ένωση και όχι πεδίο αντιπαράθεσης. Όταν ο εν λόγω σχεδιασμός κατέρρευσε, οι Η.Π.Α θα επικεντρώσουν τη πολιτική τους στην Ευρώπη, όπως είναι το σχέδιο Μάρσαλ, η δημιουργία του ΟΟΣΑ, η ΕΑΚ (European Defense Community) και η υποστήριξη στη δημιουργία της ΕΚΑΧ. Σύμφωνα με τους Αμερικάνους, η ενότητα της Ευρώπης θα προσέφερε εύφορο έδαφος για την οικονομική ανοικοδόμηση και την πολιτική σταθερότητα, ως ανάχωμα στα ευρωπαϊκά κομμουνιστικά κόμματα και την εξωτερική απειλή της ΕΣΣΔ.³²

²⁸Andrew Heywood, (2013), *ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΠΟΧΗ*, Κριτική, σελ.91

²⁹Robert Jackson & G. Sorensen, (2006), *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων, Η Σύγχρονη Συζήτηση* & Andrew Heywood & Andrew Heywood, (2013), *ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΠΟΧΗ*, Κριτική, σελ.92

³⁰Robert Jackson & G. Sorensen, (2006), *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων, Η Σύγχρονη Συζήτηση* & Andrew Heywood, (2013), *ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΠΟΧΗ*, Κριτική, σελ.90

³¹Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, & Π. Ήφαιστος (2003), *Ευρωατλαντικές Σχέσεις 1945-1989, Ποιότητα*, σελ.106, 108, 116

³²Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Π. (2003) Ήφαιστος, *Ευρωατλαντικές Σχέσεις 1945-1989, Ποιότητα*, σελ.105, 106

Η κήρυξη του Κορεατικού πολέμου και η συνακόλουθη αμερικανική εκτίμηση για επικείμενη σκλήρυνση της σοβιετικής πολιτικής στην Ευρώπη, οδήγησαν την κυβέρνηση Τρούμαν στην εξαγγελία ενός προγράμματος ταχείας στρατιωτικής ανάπτυξης. Η αποτυχία της ΕΑΚ ενίσχυσε την εξάρτηση της ευρωπαϊκής άμυνας από το ατλαντικό πλαίσιο. Η υπαγωγή του αμυντικού σχεδιασμού σε μια νατοϊκή ανώτατη δομή, η οποία κυριαρχείτο από τους Αμερικανούς καθώς και το βάρος της αυξανόμενης παρουσίας αμερικανικών στρατευμάτων στην Ευρώπη, εδραίωσαν το ατλαντικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής ασφάλειας.³³

3.1 ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟΙ

“Η δημιουργία ομάδων που δουλεύουν αρμονικά μεταξύ τους απαιτεί πολύ χρόνο και μεγάλη προσοχή”
Bissell

Με τον όρο μυστικές υπηρεσίες εννοούμε τη δραστηριότητα συγκέντρωσης και ανάλυσης πληροφοριών οι οποίες είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών επιχειρήσεων χρησιμοποιώντας κρυφές και δημόσιες πηγές καθώς και τις επονομαζόμενες κρυφές επιχειρήσεις (coveroperations). Στο εσωτερικό των μυστικών υπηρεσιών διακρίνουμε τον αναλυτικό και τον εκτελεστικό τομέα. Το πείραμα των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών διακρίνεται από μια μόνιμη ένταση ανάμεσα σε αυτές τις δυο συνιστώσες και πιο συχνά εννοείται ο εκτελεστικός τομέας στον οποίο αναλογούσε μεγάλο μέρος του απολογισμού της δραστηριότητας της CIA τα πρώτα χρόνια του ψυχρού πολέμου.³⁴

Ο <<κύκλος των μυστικών υπηρεσιών>> – αναλυτικός τομέας- περιλαμβάνει τέσσερις τομείς α) Προγραμματισμός και κατεύθυνση στη διάρκεια των οποίων τα κέντρα λήψης απόφασης υποδεικνύουν στις δομές των μυστικών υπηρεσιών τα συμφέροντά τους, θέτοντας με αυτό το τρόπο τους αντικειμενικούς σκοπούς έρευνας. β) Συλλογή, που αρχίζει μόλις εστιάσουμε στα αντικείμενα επιδιώκοντας τη μέγιστη συσσώρευση πληροφοριών γ) Επεξεργασία και ανάλυση έτσι ώστε να λάβει σάρκα και οστά η ορθότητα της πληροφορίας δ) Διάδοση όπου το απόσταγμα των προηγούμενων διαδικασιών διαμοιράζονται στα αρμόδια όργανα. Η πιο κρίσιμη φάση από τις παραπάνω έχει αποδειχθεί ότι είναι η τρίτη όπου μια λανθασμένη εκτίμηση της κατάστασης ταυτόχρονα συνεπάγεται και λάθος απόφαση από τον εκάστοτε πολιτικό και γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο αρκετοί πολιτικοί είναι επιφυλακτικοί απέναντι στις αναλύσεις των μυστικών υπηρεσιών και προτιμούν να αξιολογούν απευθείας τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν όπως οι Χένρι Κίσιγκερ και ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Ιτζακ Ραμπίν.³⁵

Οι συγκαλυμμένες επιχειρήσεις – εκτελεστικός τομέας- έχουν ως στόχο τη τροποποίηση των πολιτικών συνθηκών σε μια ξένη χώρα. Ο αναλυτικός τομέας των υπηρεσιών πληροφοριών έχει ως στόχο να εμβαθύνει μια στη γνώση όσον αφορά τη κατάσταση που βρίσκεται μια χώρα ενώ ο εκτελεστικός τομέας έθετε ως στόχο να τη μεταβάλει και όχι πάντα με βίαια μέσα. Στον Ψυχρό πόλεμο διακρίνουμε τέσσερις τύπους covertoperations:

³³Ο.π, σελ.109,112

³⁴MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.15 17

³⁵Ο.π, σελ.18

α) προπαγάνδα, τη λευκή -όταν είναι ανοιχτή η πηγή προέλευσης- και όταν είναι μαύρη- όταν παραποιείται εκούσια η πηγή προέλευσής της β) πολιτικού τύπου συγκαλυμμένες επιχειρήσεις, που συνίσταντο στην υποστήριξη πολιτικών δυνάμεων ευνοϊκά προσκείμενων προς τις Η.Π.Α. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η οικονομική ενίσχυση μέσω της CIA η ενίσχυση των ιταλικών κομμουνιστικών κομμάτων τον Απρίλιο του 1948 γ) οικονομικού τύπου που στοχεύουν να φέρουν σε δύσκολη θέση οικονομίες πολιτικών καθεστώτων εχθρικών απέναντι στις Η.Π.Α δ) αυτές που προϋποθέτουν μια παραστρατιωτική δέσμευση και είναι αναπόφευκτα και οι πιο αντιφατικές και παρακινδυνευμένες.³⁶

3.2 CIA: ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΥΠΑΡΞΗΣ

Εικόνα 1 Πηγή Google

Η δημιουργία της CIA εντάχθηκε στο γενικότερο πλαίσιο μεταρρύθμισης των μηχανισμών ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτό προκάλεσε την αμηχανία του πολιτικού κόσμου και της αμερικανικής κοινής γνώμης στο εσωτερικό του Υπουργείου Εξωτερικών και του Λευκού Οίκου. Αναδύθηκε ο φόβος μιας πιθανής στρατιωτικής υπεροχής στη μελλοντική δομή των μυστικών υπηρεσιών που θα τροφοδοτούσε αργότερα τη διαδικασία <<στρατικοποίησης>> της εξωτερικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρά τις αμφιβολίες η το 1947 η κυβέρνηση αποφάσισε να εξετάσει λεπτομερώς το Κογκρέσο το σχέδιο νόμου για τη μεταρρύθμιση του αμερικανικού συστήματος ασφαλείας, το οποίο προέβλεπε, μεταξύ άλλων, την ίδρυση του κεντρικού γραφείου μυστικών υπηρεσιών (Central Intelligence Agency). Υπήρξε η συνηθισμένη αντιπολίτευση από τη ρεπουμπλικανική δεξιά η οποία εκφράστηκε ως μια περαιτέρω διεύρυνση της ομοσπονδιακής εξουσίας που υπονόμει τις ίδιες τις βάσεις της αμερικανικής δημοκρατίας. Παρά τις αντιρρήσεις η όξυνση της διεθνούς έντασης και η πεποίθηση ότι η Σοβιετική Ένωση χρησιμοποιούσε ευρέως στην εξωτερική της πολιτική μη συμβατικά μέσα, περιορίσε τον αντίκτυπο των αντιδράσεων.³⁷

Κύριο καθήκον της CIA ήταν να παρέχει συμβουλές και να κάνει υποδείξεις στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, να κατευθύνει και να συγχρονίζει τις δραστηριότητες των διαφόρων δομών μυστικών υπηρεσιών της κυβέρνησης, να προβαίνει στην αξιολόγηση, στην <<επεξεργασία>> και στην προώθηση των εκτιμήσεων και των αναλύσεων. Το

³⁶Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.5318

³⁷Όπ, σελ.37

National Security Act ανέθετε επίσης στη CIA <<τα σχέδια με τις μυστικές υπηρεσίες καθήκοντα και τις λειτουργίες>> που το συμβούλιο ασφαλείας είχε εξασφαλίσει. Αυτή η μετάβαση πραγματοποιήθηκε γενικά και αόριστα ούτως ώστε να δώσει στη CIA να αναλάβει μια σειρά συγκαλυμμένων επιχειρήσεων για τις οποίες δεν είχε καμία εξουσιοδότηση σύμφωνα με το νόμο.³⁸

Η ίδρυση της κεντρικής υπηρεσίας πληροφοριών υπήρξε μια καμπή για τη κοινότητα των μυστικών υπηρεσιών των Η.Π.Α. Για πρώτη φορά στην αμερικανική ιστορία η ίδρυση ενός κεντρικού γραφείου μυστικών πληροφοριών νομιμοποιούνταν απέναντι στο Κογκρέσο. Το καθεστώς και η σημασία της CIA υπήρξαν εξ αρχής ανώτερα από αυτά των προκατόχων της δηλαδή της OSS και της SIG έστω και αν αυτή συνέχιζε να βρίσκεται σε θέση εξάρτησης όσον αναφορά τα κύρια θέματα της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής. Επιπλέον, αξίζει να τονίσουμε ακόμα δυο συνέπειες που του τρόπου που συστάθηκε η CIA: η επίδραση στις σχέσεις της με τις υπόλοιπες μυστικές υπηρεσίες που είχαν επίσημα τεθεί υπό την αρμοδιότητα της και ο έλεγχος των δραστηριοτήτων της.³⁹ Η CIA κατείχε ένα ρόλο *primus inter pares* στη κοινότητα των αμερικανικών υπηρεσιών πληροφοριών πλην όμως υπήρχε μια διπλή ιδιότητα στη θέση του διευθυντή της ο οποίος εκτελούσε αφενός καθήκοντα διοικητή της υπηρεσίας του και αφετέρου ήταν και αρχηγός όλων των υπολοίπων μυστικών υπηρεσιών. Το Διάταγμα της Εθνικής Ασφάλειας δεν έκανε καμία αναφορά στη πιθανότητα να υπόκειται η δραστηριότητα της CIA στον έλεγχο του Κογκρέσου. Αργότερα, το 1949 θεσπίστηκε ότι ο μυστικός προϋπολογισμός της υπηρεσίας να εγκρίνεται από τον Πρόεδρο.

Πρώτος διοικητής της CIA υπήρξε ο ναύαρχος Ρόσκοε Χίλενκότερ που διαδέχθηκε τον Βάντενμπεργκ ως διευθυντή της SIG. Ο Χίλενκότερ επέκρινε ανοιχτά τις συγκαλυμμένες επιχειρήσεις καθώς θεωρούσε ότι η υπερβολική έκθεση της υπηρεσίας μπορούσε να βλάψει τη δραστηριότητα της στα πεδία της ανάλυσης και της συλλογής πληροφοριών ενώ ταυτόχρονα ισχυριζόταν ότι στο Διάταγμα Εθνικής Ασφάλειας δεν υπήρχε κανένας όρος που να δέσμευε νομικά το γραφείο στο τομέα των μυστικών επιχειρήσεων. Αυτή του η στάση στοίχισε στον Χίλενκότερ τη δημοτικότητα του και κατηγορήθηκε για ατομία απέναντι στη κομμουνιστική απειλή.⁴⁰

3.3 ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ

“Ο πόλεμος είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να την εμπιστευθούμε στους στρατιωτικούς.”

Ζωρζ Κλεμανσώ Γάλλος πρωθυπουργός

Οι αποφάσεις και η εκπόνηση πολιτικής λαμβάνουν χώρα είτε υπό κανονικές συνθήκες είτε υπό συνθήκες πίεσης, στις οποίες εύκολα μπορούν να συμπεριληφθούν οι διαπραγματεύσεις και η κατάσταση κρίσης. Σχεδόν πάντα παράγονται σε ένα κλίμα αβεβαιότητας ως προς τις πληροφορίες, το αποτέλεσμα και το επακόλουθο κόστος.⁴¹

³⁸Ο.π, σελ.38

³⁹Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.39

⁴⁰Ο.π, σελ.60

⁴¹Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2015), Θεωρία Απόφασης στο Θουκυδίδη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ.3619

“διότι, όταν ο εχθρός, αν και είναι στη πραγματικότητα ασθενής, φαίνεται ισχυρός, η έγκαιρη και ασφαλής γι’ αυτό πληροφορία ενθαρρύνει περισσότερο τους αντιπάλους του”
Θουκυδίδης (Δ.126.4)

Στις 7μμ της 22ας Οκτωβρίου του 1962, ο Πρόεδρος Kennedy, απευθύνθηκε στο Έθνος με τον σημαντικότερο λόγο της πολιτικής του καριέρας. Αποκαλύπτοντας την Αμερικανική ανακάλυψη της παρουσίας των Σοβιετικών στρατηγικών πυραύλων στην Κούβα, διακήρυξε το «αυστηρό εμπάργκο όλων των επιθετικών στρατιωτικών εφοδίων εν πλω προς την Κούβα» και απαίτησε την «άρση αυτής της λαθραίας, επικίνδυνης και προκλητικής απειλής κατά της παγκόσμιας ειρήνης». Η απόφαση αυτή είχε ληφθεί μετά από μια εβδομάδα συνεχών διαβουλεύσεων με αφορμή τις φωτογραφίες των Σοβιετικών πυραύλων στην Κούβα που πάρθηκαν στις 14 Οκτωβρίου από το κατασκοπευτικό U-2 με κυβερνήτη τον επισμηναγό Richard Heyser. Αν αυτή η πληροφορία ερχόταν αργότερα, το εμπάργκο που σταμάτησε τα φορτία με τους πυραύλους και τις πυρηνικές κεφαλές, δε θα είχε την ίδια αξία. Ο Khrushchev θα είχε πετύχει το σκοπό του με δικό του χρονοδιάγραμμα και θα προχωρούσε, όπως είχε υποσχεθεί, στον εξαναγκασμό των Δυτικών έξω από το Βερολίνο.⁴²

Η κυβέρνηση Κένεντι αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει τη τελευταία και πιο επικίνδυνη μεγάλη ευρωπαϊκή κρίση του ψυχρού πολέμου προτού προλάβει να αναπτύξει τη νέα στρατηγική της ευέλικτης ανταπόδοσης στο NATO. Τον Ιούνιο του 1961 ο Χρυστόφορ εξέδωσε το δεύτερο τελεσίγραφο για το Δυτικό Βερολίνο απειλώντας και πάλι να συνάψει ξεχωριστή συνθήκη ειρήνης με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας μετά από ένα εξάμηνο εφόσον οι δυτικές κατοχικές δυνάμεις δε θα απέσυραν τα στρατεύματά τους από το δυτικό Βερολίνο. Ο Κένεντι αντέδρασε <<ευέλικτα>> επιστρατεύοντας τον Ιούλιο του 1961 120.000 εφέδρους ώστε να ενισχύσει τις επιλογές του, όσον αφορά τα συμβατικά αντίμετρα σε τυχόν βίαιη σοβιετική κίνηση. Και εδώ λόγω των σοβιετικών αρχείων γνωρίζουμε ότι ο γενικός γραμματέας της ΕΣΣΔ δεν είχε καμία διάθεση να προχωρήσει σε πόλεμο με τις Η.Π.Α χάριν του Βερολίνου.⁴³

Παρόλο που οι διαδικασίες των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών δεν προέβλεπαν Κουβανικό σενάριο χάρη στις οργανωτικές ικανότητες και τους μηχανισμούς, καμία ανακάλυψη δεν θα ήτο εφικτή χωρίς τη συμβολή τους. Οι πληροφορίες προέρχονταν από 4 πηγές: από φορτία των πλοίων, τους πράκτορες μέσα στο νησί, και τα αεροσκάφη U-2.⁴⁴ Και το τεχνολογικό θαύμα του 1962 οι αεροφωτογραφίες των τους. Ο πρόεδρος Eisenhower ενέκρινε την κατασκευή του το 1954, αλλά διέταξε να «προχωρήσει με μη συμβατικές διαδικασίες, απελευθερωμένο από τη γραφειοκρατία του Υπουργείου Άμυνας και τους ανταγωνισμούς των υπηρεσιών».⁴⁵ Η CIA τέθηκε επικεφαλής του προγράμματος σε συνεργασία με την Αεροπορία, επινοώντας δικές του διαδικασίες και κάνοντας χρήση μυστικών κονδυλίων. Ο διευθυντής του προγράμματος Richard Bissell δημιούργησε νέες δυνατότητες. Το U-2 κατασκευάστηκε σε μια μυστική σειρά παραγωγής της Lockheed σε χρόνο ρεκόρ και εντός προϋπολογισμού ειδικά φιλμ τα οποία έπρεπε να εμφανιστούν, να

⁴²Graham Allison, Philip Zelikow, (2006), *Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ Η ουσία της απόφασης*, Παπαζήση, σελ.347 & John Lewis Gaddis, (1997), *We Now Know. Rethinking Cold War History*, Oxford University Press

⁴³Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική*, σελ.185

⁴⁴Graham Allison, Philip Zelikow, (2006), *Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ Η ουσία της απόφασης*, Παπαζήση, σελ.348-20

⁴⁵Graham Allison, Philip Zelikow, (2006), *Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ Η ουσία της απόφασης*, Παπαζήση, σελ.350

μεγεθυνθούν και να αναλυθούν από ομάδες ειδικών με μια σειρά μεθόδων αξιολόγησης από το Εθνικό Κέντρο Ερμηνείας Φωτογραφιών (NPIC), που υπαγόταν στην CIA και διευθύνονταν από τον ArturLundahl. Οι δυνατότητες της υπηρεσίας προϋπήρχαν της κρίσης της Κούβας και οι αποφάσεις-κλειδιά είχαν γίνει από τη κυβέρνηση Eisenhower.⁴⁶

3.4 MISPERCEPTIONS

“Η τέχνη της πολιτικής είναι ο υπολογισμός των κινδύνων και οφελών που θα επηρεάσουν τους υπολογισμούς του αντιπάλου”.

HenryKissinger

Μια δύναμη όταν καταστεί ηγεμονική, επιδιώκει να διατηρήσει τη θέση της και το διεθνές της κύρος (status) που απολαμβάνει και κατ’ επέκταση να διευρύνει την επιρροή της. Οι Η.Π.Α αντέταξαν την ισχύ τους στην Κορέα, στο Βιετνάμ ή στην Κούβα ενώ χρησιμοποίησαν και στρατιωτικά πραξικοπήματα για να διατηρήσουν κράτη στο στρατόπεδό τους. Οι ηγεμονικές δυνάμεις προσπαθούν, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, να δικαιολογήσουν την παρεμβατικότητα τους με το αιτιολογικό της πρόσκλησης.⁴⁷

“και τώρα και παλιότερα ήρθαμε ως σύμμαχοι εκείνων από εσάς εδώ που αδικούνται, όχι ακάλεστοι αλλά καλεσμένοι” Θουκυδίδου, Ιστορία ΣΤ.87

Χαρακτηριστικό παράδειγμα που δε μπορεί να αναλυθεί στη παρούσα εργασία είναι το Ισραήλ δε μπορούσε να σταθεί μακροπρόθεσμα χωρίς τη δυτική υποστήριξη προκαλώντας εθνικιστικά αντιδυτικά ρεύματα στον αραβικό χώρο, που η ΕΣΣΔ άρχισε να εκμεταλλεύεται μόνο επί Χρουσσόφ. Η σοβιετική διείσδυση άργησε στην εκμετάλλευση των αντιδυτικών τάσεων με τρανταχτό παράδειγμα το Ιράν όπου το εθνικιστικό καθεστώς του Μοσαντέκ εθνικοποίησε το 1951 τις βρετανικές πετρελαϊκές εγκαταστάσεις και οι σοβιετικές υπηρεσίες πληροφοριών γνώριζαν εκ των προτέρων για τη μυστική διοργάνωση από τη CIAπραξικοπήματος του 1953 με σκοπό την εγκαθίδρυση φιλοδυτικού καθεστώτος. Η σοβιετική ηγεσία θεωρούσε το Μοσαντέκ <<αστό εθνικιστή>> -σύμφωνα πάντα με τα σοβιετικά αρχεία- με αποτέλεσμα το Ιράν να προσδεθεί στο άρμα της δύσης μέχρι το 1978. Η κυβέρνηση Αιζενχάουερ ήταν πεπεισμένη ότι το καθεστώς Μοσαντέκ ήταν φιλοσοβιετικό θεωρώντας απαραίτητη την ανατροπή του με μυστική εμπλοκή των Η.Π.Α.⁴⁸

Οι αμερικανικές επεμβάσεις στη Λατινική Αμερική ξεκίνησαν ξανά τη δεκαετία του 1950 στα πλαίσια της παγκόσμιας αντικομμουνιστικής σταυροφορίας επειδή ο κομμουνιστικός κίνδυνος εκλήφθη ως <<διείσδυση>> στη <<πίσω αυλή μας>> (ourbackyard). Η πρώτη λανθάνουσα εφαρμογή της παγκόσμιας στρατηγικής της ανάσχεσης στο δυτικό ημισφαίριο εκδηλώθηκε το 1954 στη Γουατεμάλα όπου από το 1953 κυβερνούσε η αριστερή κυβέρνηση του Τζακόμπο Αρμπένς με την υποστήριξη του κομμουνιστικού κόμματος. Στη

⁴⁶GrahamAllison,PhilipZelikow, (2006),*Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ Η ουσία της απόφασης, Παπαζήση, σελ.351,352*

⁴⁷Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2007), *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, Ποιότητα, σελ.346*

⁴⁸Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,3021*

πραγματικότητα οι διπλωματικές σχέσεις Αρμπενς με την ΕΣΣΔ ήτο μηδαμινές καθώς το Κρεμλίνο είχε αρνηθεί να ανταποκριθεί στα καλέσματα της Γουατεμάλας για βοήθεια. Η αμερικανική ηγεσία αντέδρασε- ελλείψει ψυχραιμίας- θεωρώντας την κυβέρνηση Αρμπένς ως <<γνήσια διείσδυση του Κρεμλίνου>> με βάση την εκτίμηση του συμβούλου της κυβέρνησης Αντολφ Μπερλ. Εν τέλει η κυβέρνηση Αϊζενχάουερ αποφάσισε να διοργανώσει μυστική επέμβαση μέσω της CIAη οποία εκπαιδευσε στη γειτονική Ονδούρα ένα τάγμα αντιφρονούντων της Γουατεμάλα υπό τις διαταγές του Συνταγματάρχη Κάρλος Καστίγιο Άρμας και τον Ιούνιο του 1954 εισέβαλε στη χώρα με μικρή αεροπορική υποστήριξη μισθωμένη από τη CIA. Σελ 142 Ο Πρόεδρος Αϊζενχάουερ θεώρησε ότι κατήγαγε σπουδαία νίκη και δήλωσε στο διοικητή της CIAΆλεν Ντάλες <<αποτρέψαμε ένα σοβιετικό προγεφύρωμα στο ημισφαίριό μας>>. Ο Καστίγιο Άρμας επισκέφτηκε τις Η.Π.Α για δυο εβδομάδες τον Οκτώβριο του 1954 σε μια θριαμβευτική περιοδεία και δημόσια συνάντηση με το πρόεδρο Αϊζενχάουερ επιβεβαιώνοντας τη <<μυστική>> εμπλοκή των Η.Π.Α.⁴⁹

Ο Κάστρο ανήλθε στην εξουσία σε ηλικία 32 ετών, άπειρος και χωρίς σαφή ιδεολογικό προσανατολισμό, και δεν είχε συγκρουσιακές σχέσεις με τις Η.Π.Α καθώς αυτές αναγνώρισαν τη κυβέρνησή του σε έξι ημέρες. Η ΕΣΣΔ δεν είχε καμία σχέση με το κίνημα του Κάστρο και ο τελευταίος κρατούσε αποστάσεις από το κομμουνιστικό κόμμα Κούβας σε σχέση με τον Αρμπένς της Γουατεμάλας. Ακόμα και ο υπουργός εξωτερικών των Η.Π.Α Τζον Φόστερ Ντάλες πληροφόρησε τον Πρόεδρο ότι <<υπάρχουν ενδείξεις πως σκοπεύει να προωθήσει καλές σχέσεις με τις Η.Π.Α>>. Επισκέφτηκε τις Η.Π.Α τον Απρίλιο του 1959 έπειτα από πρόσκληση της Ένωσης Εκδοτών Τύπου – που ενόχλησε τον καχύποπτο Αϊζενχάουερ- διαβεβαιώνοντας τους δημοσιογράφους ότι η κυβέρνησή του δεν συμπεριλαμβάνει κομμουνιστές. Επιπλέον, ο Κάστρο που ήταν μεν αντίθετος στον ηγεμονισμό των Η.Π.Α στη Λατινική Αμερική επιθυμούσε όπως ταυτ'όχρονα να αποφύγει τη τύχη του Αρμπένς με αποτέλεσμα να ιδρύσει δικτατορικό καθεστώς και να εκτελέσει εκατοντάδες αντιφρονούντες. Μια αριστερή δικτατορία νομιμοποιείτο τότε σύμφωνα με τις υφιστάμενες διεθνείς τάσεις μέσω της μαρξιστικής- λενινιστικής ιδεολογίας την οποία άλλωστε υποστήριζαν στενοί συνεργάτες όπως ο Τσε και ο αδερφός του Ραούλ.⁵⁰ Η ιδεολογική μετατόπιση του Κάστρο προς το Κομμουνισμό κατά το δεύτερο μισό του 1959 και ο επακόλουθος σοβιετικός εναγκαλισμός του προκάλεσε νομοτελειακά την αντίδραση των Η.Π.Α. Ο Παπασωτηρίου (2003) θέτει το ερώτημα: εφόσον η αμερικανική πολιτική διεξήγαγε παγκόσμια αντικομμουνιστική σταυροφορία συγκρουόμενη με τα κομμουνιστικά κινήματα στα πιο απόμακρα μέρη του πλανήτη, ήταν δυνατόν να συμβιβασθεί με ένα κομμουνιστικό καθεστώς 90 μίλια από τις ακτές της Φλόριντα;

Το διεθνές σύστημα είναι ένας είναι ένας ιδιαίτερα ανταγωνιστικός χώρος όπου τα λάθη πληρώνονται πανάκριβα και οι δρώντες έχουν κάθε λόγο να συμπεριφέρονται ορθολογικά και οι συστημικές πιέσεις δε μπορούν να αγνοούνται εσαεί χωρίς να επέλθει καταστροφή ή ανεπανόρθωτη ζημιά. Συνεπώς, σε βάθος χρόνου οι διεθνείς δρώντες επιδεικνύουν ορθολογική συμπεριφορά. Λαμβάνοντας υπ' όψει την ιστορία διαβλέπουμε τη σταθερή προσπάθεια της Ρωσίας από την εποχή του Μεγάλου Πέτρου μέχρι σήμερα όπου ο στρατηγικός στόχος παραμένει σταθερός και αποδεκτός από όλα τα καθεστώτα που

⁴⁹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,138-139&JohnLewisGaddis, (1997), WeNowKnow. RethinkingColdWarHistory, OxfordUniversityPress

⁵⁰Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,145 22

κυβέρνησαν τη χώρα. Επίσης το παράδειγμα της Ελλάδος, η οποία στους δύο αιώνες ύπαρξής της και ανεξάρτητα από τις πολιτικές και πολιτειακές μεταβολές απέφυγε σχολαστικά να έρθει σε αντιπαράθεση με την εκάστοτε κυρίαρχη ναυτική δύναμη στην ανατολική μεσόγειο (Βρετανία και Η.Π.Α μετέπειτα).⁵¹

Οι επεμβάσεις δεν απέτρεψαν τη σοβιετική διείσδυση, καθώς και στις δύο περιπτώσεις δεν υπήρχε καν σοβιετική πρόθεση. Αυτό, μακροπρόθεσμα, είχε ως αποτέλεσμα επί ψυχρού πολέμου να ενδυναμωθούν τα βαθιά ρεύματα αντιαμερικανισμού στη Μέση Ανατολή και στη Λατινική Αμερική προς όφελος τη σοβιετικής πολιτικής όπως π.χ η αδυσώπητη έχθρα του Ιράν ενάντια στις Η.Π.Α μετά την Ιρανική επανάσταση του 1978 συνεχίζει να διατηρείται μέχρι σήμερα. Στη Λατινική αμερική πλήρωσαν ταχύτερα την επέμβαση στη Γουατεμάλα. Ο νεαρός Αργεντινός Ερνέστο γκε Βάρα (ο μετέπειτα Τσε) βρισκόταν στη Γουατεμάλα κατά την ανατροπή του Αρμπένς και συγκλονίσθηκε τόσο ώστε να αφιερώσει το υπόλοιπο της ζωής του στην υπηρεσία αριστερών αντιαμερικανικών κινήσεων. Το Δεκέμβριο του 1956 βρισκόταν στο πλευρό του Φιντέλ Κάστρο στο αντάρτικο εναντίων της δικτατορίας Μπατίστα.⁵²

Βλέποντας τις ικανότητες της CIAγια περαιτέρω πραγμάτωση των στόχων της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, λόγω της επιτυχιών σε Γουατεμάλα και Ιράν, η Ουάσιγκτον το 1956 εμπορούμενη με αυτοπεποίθηση αποπειράθηκε να οργανώσει μια παρόμοια εναντίον του Συριακού καθεστώτος. Η εν λόγω επιχείρηση αποκαλύφθηκε από τις Συριακές μυστικές υπηρεσίες (DeuxiemeBereau) και οι αμερικανοσυριακές διπλωματικές σχέσεις διακόπηκαν.⁵³ Όλη αυτή η κατάσταση οδήγησε σε περαιτέρω διείσδυση της ΕΣΣΔ στη Συρία και κατ' επέκταση στη Μέση Ανατολή.

Στην άλλη άκρη της υφηλίου έξι ημέρες πριν την εισβολή των Βορειοκορεατών (25/6/1950) κατά της Νότιας Κορέας η ανάλυση της CIA ανέφερε ότι μια σχεδιαζόμενη επίθεση είχε εγκαταλειφθεί. Επίσης, το Νοέμβριο του 1950 ούτε η CIA ούτε και η στρατιωτική υπηρεσία του στρατηγού Μακάρθουρ δεν προέβλεψαν την κινεζική επίθεση με αποτέλεσμα την υποχώρηση των Η.Π.Α και τη κατάληψη της Σεούλ.⁵⁴ Το πρόβλημα με τη προσέγγιση του Αϊζενχάουερ δεν ήταν στο επίπεδο της στρατηγικής αλλά αυτό της διάγνωσης του πολιτικού προβλήματος και της διαμόρφωσης των πολιτικών στόχων που η στρατηγική καλείτο να εξασφαλίσει. Η ταύτιση κάθε αριστερού κυβερνητικού συνασπισμού, στον οποίον συμμετείχαν οι κομμουνιστές με τη σοβιετική κυριαρχία πολλές φορές δεν ήταν δικαιολογημένη. Για παράδειγμα, η αναλογία με την Τσεχοσλοβακία το 1948, όπου μια κυβέρνηση συνασπισμού που περιελάμβανε το κομμουνιστικό κόμμα είχε πραξικοπηματικά καταλήξει σε κομμουνιστική δικτατορία, δεν ίσχυε εκτός της γεωπολιτικής σφαίρας που ήλεγχε ο ερυθρός στρατός.⁵⁵

⁵¹Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192), Ποιότητα, σελ.25

⁵²Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.147

⁵³Matthew Jones (2004), The 'Preferred Plan': The Anglo-American Working Group Report on Covert Action in Syria, 1957, Intelligence and National Security, 19:3, 401-415, p.403-404

⁵⁴Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.30423

⁵⁵Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.144

Table 1. CIA attitudes towards covert actions over time

Year	Location	CIA Support
1949–1951	Albania	Yes
1951–1955	Ukraine	Yes
1952	Poland	Yes
1953	Iran	Yes
1953–1954	Guatemala	Yes
1957	Indonesia	Yes
1960–1961	Cuba	Yes
1961–1967	Laos	Yes
1965	Indonesia	Unclear
1965–1972	Vietnam	No
1967–1973	Laos	Unclear
1970–1973	Chile	No
1975	Angola	No
1979–1986	Nicaragua	No
1979–1983	Afghanistan	No
1983–1988	Afghanistan	Yes
1989	Panama	No
1991–2001	Iraq	Yes
1999	Kosovo	Yes
1998–2001	Afghanistan	No
2001	Afghanistan	Yes
2001–2002	Iraq	Yes
2002–2003	Iraq	Unclear

1947–1965: The 'Honeymoon' Years

⁵⁶Todd Stiefler (2004), *CIA's Leadership and Major Covert Operations*, p.635

Όπως διαπιστώνουμε από το πίνακα 1 οι πρώτες δυο δεκαετίες των συγκαλυμμένων επιχειρήσεων πολύ ορθά χαρακτηρίζονται από το συγγραφέα ως “μήνας του μέλιτος”. Από το 1949 έως και το 1975 πραγματοποιήθηκαν από τον εκτελεστικό τομέα (specialbranch) της CIA 13 coveroperations στις περισσότερες ηπείρους με μόνο δυο εξ αυτών να πετυχαίνουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Μετά το 1975 και την επιτροπή Church αριθμός του μειώθηκε κατά πολύ λόγω της παγκόσμιας κατακραυγής για τις οφθαλμοφανείς επεμβάσεις των ΗΠΑ στα κυριαρχικά δικαιώματα ξένων κρατών -το παράδειγμα της Χιλής είχε τεράστιο impact- ακολουθώντας έναν νέο τρόπο δράσης (modus operandi) ιδιαίτερα στο Αφγανιστάν όπου ακολουθήθηκε επιτυχώς ένας πόλεμος φθοράς της CIA (war of attritions) εναντίον των σοβιετικών δυνάμεων συμβάλλοντας με αυτό το τρόπο στη πτώση της ΕΣΣΔ.

3.5 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ: ΠΡΑΛΙΣΜΟΣ

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων θεωρήθηκε ως μια ιδεολογική σύγκρουση μεταξύ διαφορετικών προτύπων και κοινών διεθνιστικών στόχων. Ένας ολοκληρωτικός

⁵⁶Todd Stiefler (2004), *CIA's Leadership and Major Covert Operations: Rogue Elephants or Risk-Averse Bureaucrats?* *Intelligence & National Security*, 19:4, 632-654, p.635-24

αλλά συμβολικός πόλεμος, στον οποίο Η.Π.Α και ΕΣΣΔ ανταγωνίζονταν για να εξασφαλίσουν <<τη καρδιά και το μυαλό>> των πολιτών στις σφαίρες επιρροής τους. Στη CIA ωρίμασε πολύ γρήγορα η αναγκαιότητα να αντιταχθούν στη σοβιετική προπαγάνδα και στο κομμουνιστικό κίνημα που στα τέλη της δεκαετίας του 1940 μπορούσε να υπολογίζει στην υποστήριξη διάφορων διεθνών οργανώσεων.

Η υπηρεσία στήριξε λοιπόν μια αποτελεσματική εκστρατεία ενάντια στο αντιαμερικανισμό της Ευρώπης η οποία για να μπορέσει να υλοποιηθεί έπρεπε να έχει την αμέριστη συμπαράσταση των πολιτικών δυνάμεων της σοσιαλδημοκρατίας οι οποίες ήταν πιο φιλικές στα μεταρρυθμιστικά σχέδια της CIA. Στις αρχές λοιπόν της δεκαετίας του 1950 η υπηρεσία χρηματοδότησε ένα σχέδιο- εμπνευσμένο από τον φιλόσοφο Σίδνεϊ Χουκ- το οποίο οδήγησε στη δημιουργία του Congress of Cultural Freedom, μιας διεθνούς οργάνωσης η οποία κατόρθωσε τα επόμενα χρόνια με συνέδρια και πολιτιστικά δρώμενα να εγκλωπωθεί στις τάξεις της πολλούς διανοούμενους της μη κομμουνιστικής αριστερά.⁵⁷ Επιπρόσθετα, χρηματοδότησε την έκδοση μιας σειράς περιοδικών φιλελεύθερου προσανατολισμού όπως το Encounter στη Μεγάλη Βρετανία, το Tempo στην Ιταλία, το Der Monat στη Γερμανία και το Preuves στη Γαλλία με τις χρηματοδοτήσεις να αυτές να βλέπουν το φως της δημοσιότητας έπειτα από τις αποκαλύψεις ενός αριστερού περιοδικού στις Η.Π.Α. Αυτή η συγκαλυμμένη επιχείρηση αποδείκνυε το προοδευτικό προσανατολισμό στο εσωτερικό του γραφείου που διηύθυνε ο Άλεν Ντιουλς.

Οι εμπνευστές του ήταν πεπεισμένοι ότι οι κύριοι συνομιλητές των Η.Π.Α στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες έπρεπε να είναι οι διανοούμενοι και οι πολιτικοί εκπρόσωποι του αριστερού-δημοκρατικού χώρου ενώ ταυτόχρονα έφερνε στην επιφάνεια τη σχιζοφρένεια στις τάξεις της υπηρεσίας που μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στη διένεξη που υπήρχε στο εσωτερικό στη διένεξη μεταξύ του αναλυτικού τομέα όπου ήταν διάχυτες και ευρύτερες οι φιλελεύθερες ιδέες και του εκτελεστικού που ενδιαφερόταν να έχει πιο άμεσα αποτελέσματα στον αγώνα κατά του κομμουνισμού. Η στήριξη των δικτατορικών καθεστώτων στις χώρες του Τρίτου Κόσμου κατέληξαν να τροφοδοτήσουν αυτόν τον αντιαμερικανισμό που οι προσπάθειες του Congress of Cultural Freedom.⁵⁸

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΣΧΕΣΗΣ: ΤΡΕΙΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ

“Ένα «σιδηρούν παραπέτασμα» είχε υψωθεί ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση, από το Λίμπεκ στη βόρεια Γερμανία μέχρι την Τεργέστη στην Αδριατική.”

Winston Churchill στο Φούλτον του Μιζούρι το 1946

Οι Η.Π.Α, αξιοποιώντας την ιστορία προκειμένου να αντιμετωπίσουν την ΕΣΣΔ κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, επένδυσαν με αξιοσημείωτη ομοιότητα στη στρατηγική της εξουθένωσης που εφάρμοσε ο Περικλής εναντίων των Σπαρτιατών. Η εν λόγω περιελάμβανε α) ανάσχεση (containment) της σοβιετικής ισχύος μέσω ενός πλέγματος συμμαχιών γύρω από τα σύνορα της ΕΣΣΔ β) οικονομικό και τεχνολογικό αποκλεισμό μέσω άρνησης πρόσβασης της ΕΣΣΔ στην υψηλή τεχνολογία της δύσης καθώς και εντατικοποίηση της

⁵⁷John Lewis Gaddis, (1997), We Now Know. Rethinking Cold War History, Oxford University Press, p. 348

⁵⁸Mario Del Pero (2010), CIA: Ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.4125

κούρσας εξοπλισμών έτσι ώστε να εξαντληθεί οικονομικά ο αντίπαλος γ) υπονόμηση της εσωτερικής νομιμοποίησης του σοβιετικού πολιτικού συστήματος μέσω υποστήριξης των αντιφρονούντων και ενθάρρυνσης εθνικών κινημάτων δ) επένδυση σε ισχυρές ένοπλες δυνάμεις και με υψηλούς αμυντικούς προϋπολογισμούς για να διατηρηθεί η ισορροπία ισχύος ε) ενίσχυση των κατά καιρούς ανταγωνιστών της ΕΣΣΔ π.χ Κίνα, Αφγανιστάν στ) υπονόμηση της διεθνούς εικόνας της ΕΣΣΔ και απονομιμοποίηση του σοβιετικού μοντέλου στην οπτική της διεθνούς κοινής γνώμης.⁵⁹

Ο τρόπος για να ανατραπεί η σοβιετική στρατηγική ήταν «μια πολιτική σταθερής ανάσχεσης, σχεδιασμένη ώστε να φέρνει τους Ρώσους αντιμέτωπους με μια αμετάβλητη αντισταθμιστική δύναμη σε κάθε σημείο όπου δείχνουν ότι είναι έτοιμοι να πλήξουν τα συμφέροντα ενός ειρηνικού και σταθερού κόσμου»⁶⁰ Η στρατηγική της ανάσχεσης, που εκπονήθηκε από την κυβέρνηση Τρούμαν το 1947, αποτέλεσε το κεντρικό στοιχείο της πολιτικής των Η.Π.Α προς τη ΕΣΣΔ δια μέσου του Ψυχρού πολέμου. Παρ' όλα αυτά η στρατηγική αυτή πέρασε από σημαντικές μετατροπές, που είχαν βαρυσήμαντες επιδράσεις στις εξωτερικές σχέσεις των Η.Π.Α. Η διαμόρφωση της υψηλής στρατηγικής μιας δύναμης συνεπάγεται όπως προαναφέραμε τη διαπίστωση των διαχρονικών εθνικών συμφερόντων της, τη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος και των απειλών που προκύπτουν για τα εθνικά συμφέροντα, τον προσδιορισμό και την ιεράρχηση των πολιτικών στόχων.⁶¹

Στις 26 Ιουλίου του 1947 επικυρώθηκε από το κογκρέσο το Διάταγμα Εθνικής Ασφάλειας (National Security Act) το οποίο μεταρρύθμισε τη δομή ασφάλειας των Η.Π.Α προσαρμόζοντάς την στα καινούργια δεδομένα που επέβαλλε ο ψυχρός πόλεμος και ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων. Το διάταγμα έθεσε τις προϋποθέσεις για τη διαδοχική ενίσχυση της εξουσίας της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και την ισχυρή αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, με συνέπεια να δημιουργηθεί αυτό που καθιερώθηκε ως National Security State (Κράτος Εθνικής Ασφάλειας). Επιπρόσθετα, ενίσχυσε το Υπουργείο Άμυνας και εγκαθίδρυσε το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας το οποίο όφειλε να αποτελεί το κύριο συμβουλευτικό όργανο εξωτερικής πολιτικής- η σπουδαιότητα του δε φάνηκε κατά τα πρώτα χρόνια του ψυχρού πολέμου, μάλιστα ο Τρούμαν σπάνια συμμετείχε σ' αυτό, σταδιακά όμως απέκτησε όλο και περισσότερες αρμοδιότητες και έγινε ένα από τα βασικά όργανα εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α- αλλά και τη CIA, τη πρώτη κεντρική μόνιμη οργάνωση που είχαν οι Ηνωμένες Πολιτείες εν καιρό ειρήνης.⁶²

Ο υπουργός εξωτερικών και διευθυντής της CIA επί Αϊζενχάουερ, ο Τζον Φόστερ και ο Άλεν Ντάλες αποτέλεσαν ένα ζεύγος μοναδικό στην ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών. Τη δεκαετία του 1950 η συγγένεια τους έκανε να έχει η CIA μεγάλη πρόσβαση στο Λευκό Οίκο, επηρεάζοντας με αυτό το τρόπο την εξωτερική πολιτική και συμβάλλοντας στην ενίσχυση της CIA στην Ουάσινγκτον. Και οι δυο ήταν μέλη της αμερικανικής αντιπροσωπείας που συμμετείχε στις εργασίες για την ειρήνη στη Διάσκεψη των Παρισίων. Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου και οι δυο εργάστηκαν για λογαριασμό του σημαντικού δικηγορικού γραφείου Κρομγουελ & Σάλιβαν που υπερασπιζόταν τα συμφέροντα μεγάλων εταιριών των Ηνωμένων Πολιτειών όπως η United Fruit Company. Όσο μαίνονταν ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ο Άλεν εργάστηκε στο πρώτο κεντρικό γραφείο μυστικών υπηρεσιών, την OSS, και

⁵⁹ Αθανάσιος Πλατιάς, (2010), Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, Εστία, σελ.196

⁶⁰ Henry Kissinger, (1995) Διπλωματία, Λιβάνη, σελ. 508-509 και Αναφέρεται στο Webster, Foreign Policy of Casltreagh, Τόμος II, σελ.303

⁶¹ Αθανάσιος Πλατιάς, (2010), Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, σελ.113

⁶² Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.39 26

διηύθυνε το τμήμα της Βέρνης από το οποίο προωθήθηκαν μερικές θρυλικές επιχειρήσεις κατασκοπείας. Ρεπουμπλικάνοι διεθνιστές, μετά το πόλεμο οι Ντάλες αντιτάχθηκαν στις θέσεις απομονωτισμού που υποστήριζε το κόμμα τους, διακήρυξαν την αναγκαιότητα οι Η.Π.Α να αναπτύξουν σοβαρό ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις και εναντιώθηκαν στην αυξανόμενη επιρροή της σοβιετικής δύναμης.

Επέλεξαν και οι δυο να ακολουθήσουν πολιτική σταδιοδρομία με τον Άλεν να στηρίζει τον ρεπουμπλικάνο υποψήφιο για τη Προεδρία Τόμας Ντιούι- ο οποίος ηττήθηκε από το χάρι Τρούμαν το 1948- και ο Τζον Φόστερ επιδιώκοντας μάταια να εκλεγεί γερουσιαστής στη Πολιτεία της Νέας Υόρκης το 1949. Η πρόσβασή τους στην εξουσία επιτεύχθηκε μέσω της αναγνώρισης των ικανότητων τους στο πεδίο των μυστικών υπηρεσιών ακόμα και επί προεδρίας Τρούμαν όπου ο Τζόν Φόστερ διορίστηκε ειδικός σύμβουλος του υπουργείου εξωτερικών, ενώ ο Άλεν το 1948 επεξεργάστηκε μαζί με το Ματίας Κόρια και τον Γουόλτερ Τζάκσον μια σημαντική ανάλυση των ορίων και των μειονεκτημάτων στη διάρθρωση των μυστικών υπηρεσιών, που είχε δημιουργηθεί το προηγούμενο χρόνο με το Διάταγμα Εθνικής Ασφάλειας.⁶³

4.1 KENAN

Κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο οι Η.Π.Α ακολούθησαν τρεις συγγενείς αλλά σε ουσιαστικά σημεία διαφορετικές στρατηγικές ανάσχεσης. Η πρώτη ταυτίζεται με τη σημαντική μορφή του Τζορτζ Κέναν, που άσκησε δυσανάλογη για στέλεχος του διπλωματικού σώματος επιρροή στη διαμόρφωση της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής κατά τη περίοδο 1947-1949. Αντιλαμβανόταν τη φύση της διεθνούς πολιτικής κυρίως με τους παραδοσιακούς όρους της ισορροπίας δυνάμεων. Για τον Κέναν τα αμερικανικά εθνικά συμφέροντα θα εξασφαλιζόταν, εφόσον οι Η.Π.Α επικεντρωνόταν σε πολιτικούς στόχους υψηλής γεωπολιτικής προτεραιότητας α) στη πρώτη ζώνη περιλαμβάνονταν το επίπεδο των πέντε μεγάλων βιομηχανικών κέντρων του κόσμου: Η.Π.Α, ΕΣΣΔ, Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία, Ιαπωνία. Εφόσον τα τέσσερα από τα πέντε παρέμεναν εκτός του σοβιετικού ελέγχου η ΕΣΣΔ θα ήταν αδύνατον να απειλήσει τις Η.Π.Α με επεκτατικό πόλεμο τύπου Χίτλερ β) η δεύτερη ζώνη συμπεριλάμβανε το βόρειο μισό του Ατλαντικού, τη Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή μέχρι το Ιράν και τις Φιλιππίνες στην Άπω Ανατολή.

Με αυτές τις περιοχές θα εξασφάλιζαν τόσο τα στρατηγικά σημεία όσο και τις πηγές στρατηγικών πρώτων υλών και ενέργειας που θα καθιστούσαν ασφαλή την άμυνα και την οικονομική άνθηση. Πέρα από τις δύο αυτές ζώνες υψηλής προτεραιότητας ο Κέναν δε θεωρούσε ότι οι Η.Π.Α έπρεπε να εμπλέκονται περαιτέρω και σημείωνε<<Η αντίσταση στην επέκταση του κομμουνισμού δεν είναι απόλυτος παράγοντας, δεν είμαστε απαραίτητως ενάντια στην εξάπλωση του κομμουνισμού, και ασφαλώς όχι πάντοτε εναντίον του στον ίδιο βαθμό σε κάθε περιοχή. Εξαρτάται πάντοτε από τις συνθήκες>> εκφράζοντας με αυτό το τρόπο την αντίθεσή σου απέναντι σε κάθε παγκόσμια ιδεολογική σταυροφορία των Η.Π.Α.⁶⁴ Τόνιζε πως αυτό που έπρεπε να ανησυχεί τους Αμερικανούς δεν ήταν μια στρατιωτική επίθεση από μέρους της ΕΣΣΔ, δεδομένης της ψυχολογικής και οικονομικής της κόπωσης αλλά η πολιτική διείσδυση αυτής, κυρίως στη δυτική Ευρώπη, με αντίρροπο έρεισμα τη κοινωνική και οικονομική ανόρθωση της.

⁶³MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.8627

⁶⁴Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,114-115

Τα πιο επιτυχημένα στοιχεία της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής κατά τον ψυχρό πόλεμο, όσον αναφορά την ισορροπία ισχύος, υπήρξαν το οικονομικό σύστημα Bretton Woods, το Σχέδιο Μάρσαλ, η ΕΟΚ με τη συμμετοχή της Δυτικής Γερμανίας, ένταξη της Ιαπωνίας στο διεθνές ανοικτό οικονομικό σύστημα αλλά και η οικονομική ανάπτυξη της Δυτικής Ευρώπης.⁶⁵

4.2 NSC-68

Η δεύτερη εκδοχή της αμερικανικής στρατηγικής της ανάσχεσης ταυτίζεται με το κείμενο NSC-68 του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Π.Α (National Security Council) που εκπονήθηκε τη δεκαετία του 1950 και έλαβε χώρα υπό τη πίεση δυσμενών εξελίξεων στη διεθνή σκηνή λόγω της επικράτησης του Μάο στη Κίνα και του σχηματισμού του σοβιετικού οπλοστασίου. Σε σχέση με την ιεράρχηση των πολιτικών στόχων του Κέναν, το NSC-68 τοποθετούσε το πήχη των προτεραιοτήτων υψηλότερα, <<Η επίθεση κατά των ελεύθερων θεσμών είναι τώρα παγκόσμια, και στα πλαίσια της τωρινής πόλωσης της ισχύος μια ήττα των ελεύθερων θεσμών οπουδήποτε ισοδυναμεί με ήττα πάντου>>, εστιάζοντας το προβολέα όχι στην αντικειμενική ισορροπία και τη διεθνή κατανομή της βιομηχανίας αλλά στην ισορροπία δυνάμεων με ψυχολογικούς όρους.⁶⁶

Κατά τον John Lewis Gaddis- όπως παρατίθεται στον Παπασωτηρίου -η ΕΣΣΔ θα καθόριζε τα ζωτικά συμφέροντα των Η.Π.Α υπό ευνοϊκούς όρους για την ίδια καθώς οποιοδήποτε μέρος στο κόσμο επέλεγαν να απειλήσουν οι Σοβιετικοί θα καθίστατο <<ζωτικό>> για τις Η.Π.Α με αποτέλεσμα οι Αμερικανοί να συρθούν σε περιφερειακές αντιπαραθέσεις οπουδήποτε στην υφήλιο ανεξάρτητα από τις τοπικές συνθήκες και την εγγενή γεωπολιτική σημασία της διακυβευόμενης περιοχής. Δηλαδή το NSC-68 κατηύθυνε τις Η.Π.Α σε μεγαλύτερο παρεμβατισμό καθώς θεωρούσε πως κάθε μαρξιστικό κίνημα ως υποκινούμενο από το Κρεμλίνο. Επιπρόσθετα, εκείνη τη περίοδο παρατηρήθηκε και πρωτοφανής αύξηση για περίοδο ειρήνης των συμβατικών στρατιωτικών δυνάμεων καθώς το εν λόγω έγγραφο προέβλεπε και σοβιετικό στρατιωτικό επεκτατισμό. Παρ' όλο που είχε αμφιβολίες αρχικά, τελικά το υιοθέτησε και ο Πρόεδρος Τρούμαν λόγω του πολέμου της Κορέας αρχές του 1950 υλοποιώντας μαζική αύξηση δαπανών η οποία έφτασε σχεδόν τα 120 δις μέχρι το 1953.⁶⁷

4.3 ΑΪΖΕΝΧΑΟΥΕΡ

Η Τρίτη εκδοχή της αμερικανικής στρατηγικής προήλθε από το Πρόεδρο Ντουάιτ Ντ. Αϊζενχάουερ (1953-1961) και τον υπουργό Τζον Φόστερ Ντάλες, με το πρώτο να συμφωνεί με το NSC-68 όσον αναφορά την ανάγκη να αποκρουσθεί η σοβιετική επιρροή και ο κομμουνισμός παγκοσμίως σημειώνοντας στην εναρκτήρια ομιλία του <<Αντιλαμβανόμενος την υπεράσπιση της ελευθερίας, όπως την ίδια την ελευθερία, ως ενιαία και αδιαίρετη, αντιμετωπίζουμε όλες τις ηπείρους και όλους τους λαούς με την ίδια προσοχή>> και τον δεύτερο να επιδεικνύει ιδιαίτερο ζήλο στη μάχη εναντίων του κομμουνισμού παντού

⁶⁵Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,116

⁶⁶John Lewis Gaddis, (1997), We Now Know. Rethinking Cold War History, Oxford,p,116

⁶⁷Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,117-11928

δηλώνοντας <<ο ελεύθερος κόσμος έχει συρρικνωθεί τόσο, ώστε κανένα σημαντικό τμήμα του να μην μπορεί να χαθεί χωρίς κίνδυνο για το σύνολο που παραμένει>>. ⁶⁸

Η διαφορά των Αϊζενχάουερ και Ντάλες από το NSC-68 είχε να κάνει κυρίως με τα μέσα επιδίωξης των παγκόσμιων αντικομμουνιστικών στόχων. Ο πρόεδρος ήταν πεπεισμένος ότι οι υψηλές αμυντικές δαπάνες που προέρχονταν από τις θέσεις του παραπάνω εγγράφου απειλούσαν να υπονομεύσουν την αμερικανική οικονομία και τις παραδοσιακές ελευθερίες εντός των Η.Π.Α. <<Κάθε όπλο που κατασκευάζεται, κάθε πολεμικό σκάφος, κάθε πύραυλος σημαίνει σε τελική ανάλυση μια κλοπή από αυτούς που πεινούν και δεν τρέφονται, που κρυώνουν και δεν ντύνονται [...] Το κόστος ενός σύγχρονου βομβαρδιστικού είναι ένα σύγχρονο σχολείο σε 30 πόλεις. Είναι δύο εργοστάσια ηλεκτρικού, το καθένα επαρκές για μια πόλη 60.000. Είναι δυο σπουδαία πλήρως εξοπλισμένα νοσοκομεία. Είναι 50 μίλια αυτοκινητόδρομου>>. Στη λήξη της προεδρίας του ο Αϊζενχάουερ προειδοποίησε το λαό για τους κινδύνους που προέρχονταν από το στρατιωτικό-βιομηχανικό λόμπι των Η.Π.Α. ⁶⁹

Ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ κατάλαβε, όταν ανώτεροι αξιωματούχοι της CIA προσπάθησαν να τον πείσουν να βοηθήσει τους Ούγγρους επαναστάτες στα τέλη του 1956, το τεράστιο ρίσκο το οποίο μπορούσε να πυροδοτήσει μια ανοικτή σύγκρουση με την ΕΣΣΔ. Γνώριζε πόσο επικίνδυνο είναι να επεμβαίνουν οι Η.Π.Α εντός της σφαίρας επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης. ⁷⁰ Κατά τον Αϊζενχάουερ το μυστικό της επιτυχίας των Η.Π.Α είχε τις ρίζες του στη ζωτικότητα της αμερικανικής κοινωνίας η οποία προέρχονταν από τις ελευθερίες έναντι του κράτους που απολάμβαναν οι Αμερικανοί πολίτες. Η τάση προς τη στρατιωτικοποίηση των Η.Π.Α μέσω των υψηλών αμυντικών δαπανών απειλούσε την αμερικανική κοινωνία με μαρασμό μέσω της εδραίωσης ενός αδηφάγου και αποπνικτικού κρατισμού.

Στο καθαρά οικονομικό επίπεδο η συσσώρευση των δημοσιονομικών ελλειμάτων, που απέρρεαν από την οικονομική λογική του NSC-68, απειλούσε να αποσταθεροποιήσει την αμερικανική οικονομία απομυζώντας πόρους από τον ιδιωτικό τομέα προς όφελος του κρατικού προκαλώντας πληθωριστικές πιέσεις. Μια ενδεχόμενη αύξηση της φορολογίας για κάλυψη των δυσθεώρητων αμυντικών δαπανών θα είχε πάλι ως αποτέλεσμα ο κρατικός τομέας να καταναλώνει πόρους από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Οι περισσότερες παραστρατιωτικές επιχειρήσεις διενεργήθηκαν κυρίως περιφερειακά. Μόνο επί προεδρίας Χάρυ Τρούμαν έγιναν σε ευρωπαϊκό έδαφος. ⁷¹ Οι παραστρατιωτικές επιχειρήσεις επί Τρούμαν απέτυχαν όλες.

Με αυτά τα δεδομένα ο Πρόεδρος Αϊζενχάουερ συμπέρανε ότι οι αμυντικές δαπάνες έπρεπε να συγκρατηθούν χάριν της διαφύλαξης των παραδοσιακών αμερικανικών ελευθεριών. Για να περιορίσει τις αμυντικές δαπάνες, ο Αϊζενχάουερ επιδίωξε να μεγιστοποιήσει την πυρηνική αποτροπή μειώνοντας τις συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις καθώς αυτή είχε λιγότερο κόστος σε σχέση με τις δεύτερες. Το NSC-68 υποστήριζε την ανάπτυξη συμβατικών δυνάμεων, ώστε οι Η.Π.Α σε περίπτωση μιας σοβιετικής κίνησης στρατιωτικού επεκτατισμού τύπου Χίτλερ ή Μουσολίνι να μην βρεθούν μπροστά στο

⁶⁸Ο.π σελ,120

⁶⁹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,120

⁷⁰Piero Gleijeses (2016), The CIA's paramilitary operations during the cold war:an assessment, Cold War History, 16:3,291-306, p.293

⁷¹Piero Gleijeses (2016), The CIA's paramilitary operations during the cold war:an assessment, Cold War History, 16:3,291-306, p.292-29

δίλημμα <<υποχώρηση ή πυρηνικός όλεθρος>> και να έχουν τη δυνατότητα να απαντήσουν με συμβατικά όπλα. Απόρροια αυτής της λογικής υπήρξε η σύλληψη του δόγματος των μαζικών αντιποίνων που σήμαινε ασύμμετρη πυρηνική αντεπίθεση σε κάθε σοβιετική κίνηση στρατιωτικού επεκτατισμού.

Με πλήρη επίγνωση της καταστροφικότητας της ισχύς των πυρηνικών βομβών, που κατασκευάστηκαν τη δεκαετία του 1950, και επισείοντας την απειλή της μαζικής πυρηνικής ανταπόδοσης επιδίωκε να καταστήσει αδιανόητη για τη σοβιετική ηγεσία οποιαδήποτε κίνηση στρατιωτικού επεκτατισμού.⁷² Η θέση που έλαβε ο Πρόεδρος των Η.Π.Α Ντουαίτ Αϊζενχάουερ μετά την εκλογή του το 1952 ενίσχυσε τη σπουδαιότητα των coops. Η προσέγγιση NewLook της διακυβέρνησής του έθεσε ως στόχο να προωθήσει μια πιο επιθετική δράση απέναντι στο κομμουνισμό και να φρενάρει τη διαδικασία επανεξοπλισμού του Τρούμαν, το στρατιωτικό Built-up του οποίου είχε προκαλέσει σημαντικό έλλειμμα στον προϋπολογισμό. Ως μέσα για την επίτευξη αυτών αντιφατικών μεταξύ τους στόχων χρησιμοποιήθηκαν τα πυρηνικά όπλα και οι μυστικές επιχειρήσεις. Το γεγονός ότι είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν πυρηνικά όπλα ως απάντηση ακόμα και εναντίον συμβατικών στρατιωτικών ενεργειών του αντιπάλου (μαζικά αντίποινα), ανεξαρτήτως του μεγέθους της απειλής εγγυάτο χαμηλό κόστος για εξοπλισμούς αφού δε καθιστούσε αναγκαία τη δημιουργία ενός ευρύτερου και ενισχυμένου πολεμικού οπλοστασίου και συνετέλεσε σε μια περαιτέρω στρατηγική επικέντρωση στις μυστικές επιχειρήσεις.⁷³

Το ζήτημα με τη στρατηγική της μαζικής ανταπόδοσης ήταν ότι δεν έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή και αντικειμενικός σκοπός του προέδρου ήταν να αποτραπεί η διολίσθηση προς έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο και όχι να εξαπολύσει πυρηνικό όλεθρο με κλειδί την αξιοπιστία της χρήσης αυτής. Στο ένα άκρο του φάσματος μπορούσε να αποτρέψει μια σοβιετική πυρηνική επίθεση κατά των Η.Π.Α εφόσον η σοβιετική ηγεσία αποφάσιζε υποθετικά να καταστρέψει με πυρηνικό βομβαρδισμό το Λος Άντζελες ήταν σχεδόν βέβαιο ότι η αμερικανική ηγεσία θα ανταπέδιδε με πυρηνικά όπλα κατά των ρωσικών μεγαλουπόλεων. Στον αντίποδα, η σοβιετική υλικολογική υποστήριξη ενός μαρξιστικού εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος στο Τρίτο Κόσμο, ήταν εξαιρετικά απίθανο να προκαλέσει μαζική πυρηνική επίθεση από μέρους των Αμερικανών.⁷⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΗ: ΗΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΚΕΝΝΕΝΤΙ

“Στη μακρά ιστορία του κόσμου σε λίγες μονάχα γενιές έλαχε ο ρόλος της υπεράσπισης της ελευθερίας κατά την ώρα του μέγιστου κινδύνου της”

J.F.K

Ποια ήταν η πραγματικότητα που αντιμετώπιζε η κυβέρνηση Κέννεντι;

Η κυβέρνηση Αϊζενχάουερ χρησιμοποίησε τη φόρμουλα Γουατεμάλα στο <<πρόβλημα>> Κάστρο με μια επιχείρηση ανατροπής πλην όμως η προεδρία του Ντουαίτ έληξε πριν την υλοποίηση της κληροδοτώντας στο Πρόεδρο Κέννεντι εκτός από την επιχείρηση μια

⁷²Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,121

⁷³MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.60

⁷⁴Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,12230

γενικότερη τάση της αμερικανικής πολιτικής να επεμβαίνει στα εσωτερικά ζητήματα κρατών μέσω μυστικών ενεργειών της CIA. Η ταύτιση κάθε κομμουνιστικού κόμματος με τη σοβιετική επιρροή είχε κάποια βάση αν και υπήρχε το αντιπαράδειγμα του Τίτο στη Γιουγκοσλαβία.⁷⁵

Η εξέλιξη του σοβιετικού πυρηνικού οπλοστασίου και η αμερικανική τρωτότητα σε ένα σοβιετικό κύπημα, είχαν θέσει αμφιβολία την αποτρεπτική αξιοπιστία της υπάρχουσας νατοϊκής στρατηγικής.⁷⁶ Κατά πόσο όμως ίσχυε η εκτίμηση απειλής; Ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ γνώριζε τη πραγματικότητα καθώς σε όλη θητεία του αλλά και συμβουλευτικά στη στρατηγική ήταν να υποστηρίζει τη ραγδαία ανάπτυξη των νέων συστημάτων φωτογραφικής κατασκοπίας μέσω των κατασκοπευτικών αεροσκαφών υψηλού υψομέτρου U-2, τα οποία πετούσαν υψηλότερα από την εμβέλεια των σοβιετικών αντιαεροπορικών συστημάτων και από το 1960 μέσω κατασκοπικών δορυφόρων οι υπηρεσίες πληροφοριών των Η.Π.Α ήταν σε θέση να φωτογραφίσουν σπιθαμή προς σπιθαμή το έδαφος της ΕΣΣΔ. Από το 1959 τα U-2 φωτογράφησαν τη τεράστια έκταση της Ρωσίας και δε διαπίστωσαν πουθενά την ύπαρξη βάσης διηπειρωτικών πυραύλων. Παρά την έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση που διέθετε ο πρόεδρος των Η.Π.Α, δεν αξιοποίησε το στρατηγικό πλεονέκτημα - το πολιτικό κόστος που δεχόταν από την αντιπολίτευση των δημοκρατικών για το πυραυλικό χάσμα ήταν τεράστιο- για μικροπολιτικούς ή επικοινωνιακούς λόγους αποκαλύπτοντας με αυτό το τρόπο το μυστικό στου σοβιετικούς και αρνήθηκε να αυξήσει τις αμυντικές δαπάνες.⁷⁷

Ο Κένεντι, οι υπουργοί και οι σύμβουλοί του ήταν αποφασισμένοι να προχωρήσουν σε μεγάλες τομές στην εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. Ανήλθαν στην εξουσία θεωρώντας ότι ο Αϊζενχάουερ είχε παραμελήσει σε μεγάλο βαθμό την άμυνα. Παρά τη πρόθεσή του να διαφοροποιηθεί από το προκάτοχό του, ασπάζοταν την αντίληψη του για τη φύση της κομμουνιστικής απειλής που αντιμετώπιζαν οι Η.Π.Α και θεωρούσε κάθε επέκταση του κομμουνιστικού στρατοπέδου οπουδήποτε στην υφήλιο ως επικίνδυνη για την ελευθερία. Στο ίδιο μήκος κύματος βρισκόταν και ο αντιπρόεδρος και διάδοχός του Τζόνσον σημειώνοντας το 1964 << η συνθηκολόγηση οπουδήποτε ενέχει το κίνδυνο της ήττας παντού>>. Παρ' όλα η κυβέρνηση Κένεντι προχώρησε στην εκπόνηση νέας στρατηγικής.⁷⁸

Η στρατηγική της ευέλικτης ανταπόδοσης (flexibleresponse), είχε μεγάλες ομοιότητες με τη προσέγγιση στο NSC-68 της προεδρίας Τρούμαν και διαφοροποιούνταν από τη μαζική ανταπόδοση όσον αφορά τα μέσα και όχι τους στόχους. Το νέο αυτό δόγμα μαζί με τις αμυντικές συμβατικές δαπάνες αύξησε και τις πυρηνικές κατά 13% λόγω κεντημένης ρητορική προεκλογικής ταχύτητας για το <<πυραυλικό χάσμα>>. Με την ευέλικτη ανταπόδοση η κυβέρνηση Κένεντι αποσκοπούσε να αναπτύξει στρατηγική για την αντιμετώπιση εκείνων των ενδεχόμενων κινήσεων του αντιπάλου, που δε μπορούσαν αξιόπιστα να αποτραπούν με την απειλή των μαζικών αντιποίνων. Η ενίσχυση των συμβατικών ενόπλων δυνάμεων έδινε στην αμερικανική ηγεσία να αποκρούσει στρατιωτικά μια περιφερειακή απειλή χωρίς τη χρήση πυρηνικών όπλων και διέυρνε τις

⁷⁵Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,143

⁷⁶Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, & Π. Ήφαιστος, (2003) *Ευρωατλαντικές Σχέσεις 1945-1989, Ποιότητα*, σελ.116

⁷⁷Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,124

⁷⁸ Ο.π σελ ,18231

επιλογές της σε μια κρίση δραπετεύοντας από το δίλημμα <<υποχώρηση ή πόλεμος>>. Το εν λόγω δόγμα προκάλεσε αρχικά ανησυχίες στους δυτικοευρωπαίους συμμάχους των Η.Π.Α οι οποίοι θεώρησαν ότι η ευέλικτη ανταπόδοση αποδυνάμωνε τη αποτροπή και φοβήθηκαν ότι οι Η.Π.Α σχεδίαζαν μεγάλο συμβατικό πόλεμο ή και περιορισμένο πυρηνικό πόλεμο στη περίπτωση σοβιετικής εισβολής για να σώσουν τις πόλεις τους από μια πυρηνική ανταλλαγή πυρός προς την ΕΣΣΔ.⁷⁹

Από τα προεδρικά αρχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα το 1997 προέκυψε ότι ο πρόεδρος Κένεντι ήταν αρκετά επιφυλακτικός – χωρίς να το αποκλείει – σχετικά με μια δεύτερη απόπειρα ανατροπής του Καθεστώτος Κάστρο με εισβολή, θέτοντας σαφή όρια, επανεξετάζοντας το εγχείρημα και συλλέγοντας όσον το δυνατό περισσότερες πληροφορίες. Η τότε όλο και πιο επιδεινούμενη κατάσταση στο Βερολίνο τον έκανε πιο προσεκτικό.⁸⁰

Στο δυτικό ημισφαίριο ο Κένεντι συγκρούσθηκε με τον Φιντέλ Κάστρο, το οποίο προσπάθησε να τον ανατρέψει με διάφορα μέσα. Η πρώτη απόπειρα έγινε σύμφωνα με το σχέδιο της CIA για εισβολή <<ταξιαρχίας>> εξόριστων στη Κούβα, που κληρονόμησε από το προκάτοχό του, ο οποίος κατά τη διάρκεια της θητείας του εξόπλιζε και εκπαίδευε 1.400 εξόριστους κουβανούς στη Γουατεμάλα. Το σχέδιο της υπηρεσίας προέβλεπε αεροπορική επίθεση από πολεμικά αεροσκάφη επανδρωμένα με εξόριστους για την εξουδετέρωση της πολεμικής αεροπορίας, δολοφονία του Κάστρο που θα διενεργούσε η μαφία υπό τον Τζοντ Ροσέλι πριν την εισβολή και πιθανή λαϊκή γενική εξέγερση εναντίων του Κάστρο αλλά παρέλειψε το γεγονός ότι ο Κουβανός ηγέτης ήτο αρκετά δημοφιλής.

Η απόβαση στο Κόλπο των Χοίρων τον Απρίλιο του 1961 κατέληξε σε πρωτοφανές φιάσκο για τη CIA για πολλούς λόγους αλλά κυρίως γιατί οι Η.Π.Α δεν επενέβησαν απροκάλυπτα με την αεροπορική τους ισχύ και από το γεγονός ότι είχε χαθεί το στοιχείο του στρατηγικού αιφνιδιασμού καθώς ήταν αδύνατο επιχείρηση τέτοιας έκτασης να παραμείνει κρυφή. Για την κυβέρνηση του Κένεντι οι συνέπειες ήταν βαρύτερες σε πολλούς τομείς με βασικότερα την τροφοδότηση του έντονου αντιαμερικανισμού στη Λατινική Αμερική, τη μεταστροφή της κουβανικής κοινότητας υπέρ των συντηρητικών και τον μόνιμο εναγκαλισμό του Κάστρο από τους σοβιετικούς καθιερώνοντας τον ως το πρότυπο της νέας γενιάς επαναστατών. Χαρακτηριστική είναι η ρομαντική θέση του σοβιετικού αντιπροέδρου του υπουργικού συμβουλίου στον υπουργό εξωτερικών των Η.Π.Α Ντίν Ράσκ:<< *Εσείς οι Αμερικανοί πρέπει να καταλάβετε τί σημαίνει η Κούβα για εμάς τους παλαιούς μπολσεβίκους. Περιμέναμε μια ζωή κάποια χώρα να γίνει κομμουνιστική χωρίς τον Ερυθρό Στρατό. Συνέβη στη Κούβα και μας έκανε να αισθανθούμε πάλι νέοι*>>.⁸¹

Ο πρόεδρος και ο υπουργός δικαιοσύνης Ρόμπερτ Κένεντι, ήταν αποφασισμένοι να ανατρέψουν τον Κάστρο με αποτέλεσμα το Νοέμβριο του 1961 ξεκίνησαν την επιχείρηση *Mongoose* της CIA η οποία με συντηρητικές εκτιμήσεις συμπεριέλαβε 33 απόπειρες δολοφονίας του Κουβανού ηγέτη και άλλες καλυμμένες επιχειρήσεις για την ανατροπή του καθεστώτος του με προϋπολογισμό 50.000.000 δολάρια, 400 αξιωματούχους της CIA και 4000 κουβανούς πράκτορες. Προκειμένου να προστατευθεί ο Κάστρο - αν και δεν ήτανε το

⁷⁹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,182-184

⁸⁰Aiyaz Husain (2005), *Covert Action and US Cold War Strategy in Cuba, 1961-1962*, p.24

⁸¹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,191-192

μοναδικό κίνητρο- ο Χρουσσόφ αποφάσισε να τοποθετήσει μυστικά πυρηνικούς πυραύλους μεσαίου (ενδοηπειρωτικού) βεληνεκούς ικανές να πλήξουν τις περισσότερες πόλεις των Η.Π.Α αλλάζοντας δραματικά την ισορροπία ισχύος με σχετικά χαμηλό κόστος.

Η φωτογραφική κατασκοπία των Η.Π.Α προσκόμισε αδιάσειστα στοιχεία για τις εργασίες εγκατάστασης των σοβιετικών πυραύλων στα μέσα Οκτωβρίου του 1962, λίγο πριν την ολοκλήρωσή του. Ακολούθησε η κρίση των πυραύλων της Κούβας η οποία έφερε τις δυο υπερδυνάμεις πλησιέστερα στο πυρηνικό πόλεμο σε όλη την ιστορία του ψυχρού πολέμου. Ο Κένεντι πήρε την απόφαση να δημοσιοποιήσει την εγκατάσταση των σοβιετικών πυραύλων και να απαιτήσει την απόσυρσή τους. Ο δημόσιος χαρακτήρας της αντιπαράθεσης έφερε τον Χρουσσόφ σε δύσκολη θέση καθώς δεν επιθυμούσε να διακινδυνεύσει ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα για χάρη της Κούβας. Από τη μεριά του Κένεντι ζωτικός παράγοντας ήταν η πίεση του χρόνου καθώς επίκειτο η συναρμολόγηση των πυραύλων η οποία θα δημιουργούσε τετελεσμένα στη περιοχή.⁸²

Όμως ο επιστρατευμένος σοβιετικός αξιωματούχος Όλεγκ Πενκόφσκι είχε δώσει σοβιετικά στρατιωτικά μυστικά στους Αμερικανούς, βοήθησε να τερματιστεί η κρίση της Κούβας, το 1962, δίχως να σημειωθεί στρατιωτική εμπλοκή μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων. Μαζί με τα στρατιωτικά εγχειρίδια που παρέδωσε στη CIA συμπεριλαμβανόνταν και ακριβή τεχνικά στοιχεία για τους πυρηνικούς πυραύλους που οι Σοβιετικοί είχαν εγκαταστήσει στη Κούβα. Όλα αυτά βοήθησαν τον πρόεδρο Τζον Κένεντι να συνειδητοποιήσει ότι οι σοβιετικοί πύραυλοι στην Κούβα δεν ήταν ακόμα οπλισμένοι, οδηγώντας στο ασφαλές συμπέρασμα ότι υπάρχει χρόνος να διαπραγματευτεί με τον Σοβιετικό ηγέτη Νικήτα Χρουσσόφ.⁸³

5.1 ΣΥΓΚΑΛΥΜΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

“Ποτέ τίποτα μεγάλο δεν επιτεύχθηκε χωρίς κίνδυνο”

NiccolòMachiavelli

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων σε καμία περίπτωση δε θα μπορούσε να διευθετηθεί με τη χρήση στρατιωτικών συστημάτων λόγω της τεράστιας καταστροφικής δυνατότητας που είχαν αναπτύξει οι δυο χώρες κυρίως όμως λόγω των πυρηνικών τους οπλοστασίων. Αυτό και μόνο το γεγονός ανάγκασε Η.Π.Α και ΕΣΣΔ να αναζητήσουν υποκατάστατα στη σύγκρουση η οποία της έφερνε αντιμέτωπες. Ειδικότερα κατά τη διακυβέρνηση Τρούμαν θεωρείτο θεμιτή και νόμιμη η καταφυγή σε οποιοδήποτε μέσο έστω και ανορθόδοξο για να ματαιωθεί το υποτιθέμενο στρατηγικό επεκτατικό σχέδιο των Σοβιετικών.

Ο συντάκτης του NSC-68 Τζον Πάτον Ντέιβις διακήρυττε <<ότι κανένα μέτρο φανερό ή κρυφό, βίαιο και μη, που θα χρησίμευε για να ματαιώσει τα σχέδια του Κρεμλίνο δε θα έθετε δε κίνδυνο την αμερικάνικη δημοκρατία>>.⁸⁴

⁸²Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.193 και ToddStiefler (2004), CIA'sLeadershipandMajorCovertOperations: RogueElephantsorRisk-AverseBureaucrats?, Intelligence&NationalSecurity, 19:4, 632- 654, p.320

⁸³ Σήφης Φιτσανάκης,(2015) *Εθνική ασφάλεια και σύγχρονες υπηρεσίες κατασκοπείας στην Ελλάδα*, Απέναντι Όχθη, σελ. 5733

⁸⁴MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.42

Όπως πολύ ορθά επισημαίνει ο Morgenthau είμαστε υποκείμενοι στην ηθική υποχρέωση να υλοποιήσουμε αυτούς τους σκοπούς, και αφού δεν μπορούμε να τους υλοποιήσουμε χωρίς να χρησιμοποιούμε τα συγκεκριμένα εκείνα μέσα που από τη φύση τους είναι ανήθικα, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με το δίλημμα είτε να αποφύγουμε τη πραγμάτωση των ηθικών στόχων, ώστε να αποφύγουμε την κακία των μέσων, ή να κάνουμε αυτό που θα θεωρούνταν κακό ώστε να υλοποιήσουμε το αγαθό του σκοπού μας. Τη δεύτερη αυτή εναλλακτική μας λένε ότι πρέπει να την επιλέξουμε γιατί καθώς τα μέσα είναι λειτουργικά υποταγμένα στους σκοπούς είναι εκ των πραγμάτων και ηθικά υποταγμένα.⁸⁵

Τον Απρίλιο του 1948, στις Ιταλικές εκλογές, οι Χριστιανοδημοκράτες με τους συμμάχους τους θριάμβευσαν στις ιταλικές εκλογές με ποσοστό 48% έναντι 31% της συμμαχίας των κομμουνιστών με τους σοσιαλιστές. Η κυβέρνηση Τρούμαν συνέβαλε στο παραπάνω αποτέλεσμα καθώς δεν ήταν διατεθειμένη να ανεχθεί την αποσκίρτηση της Ιταλίας από το Σχέδιο Μάρσαλ υιοθετώντας με αυτή τη κίνηση ένα προβληματικό τρόπο δράσης (modus operandi) για τις μεταγενέστερες αμερικανικές πρακτικές όπως χρηματοδότηση με μυστικά κονδύλια των χριστιανοδημοκρατών, τον αντικομμουνιστικό τύπο και αντικομμουνιστικές συνομοσπονδίες εργατών.⁸⁶ Για Ιταλία

Εδώ η Ουάσιγκτον επενέβη προπαγανδιστικά στην εκλογική αντιπαράθεση προβάλλοντας μια θετική εικόνα των Η.Π.Α και των συμμαχιών. Η εν λόγω βοήθεια δεν είχε καταλυτική σημασία για το αποτέλεσμα των εκλογών πλην της συμβολικής διάστασης και δημιούργησε τη πεποίθηση ότι είχαν εξατομικεύσει τα μέσα και τα όργανα καταπολέμησης του κομμουνισμού. Οι συγκαλυμμένες επιχειρήσεις στο Ευρωπαϊκό πεδίο έδρασαν και στο συνδικαλιστικό σκέλος. Από το 1948, η CIA συνεργάστηκε με το κυριότερο αμερικανικό συνδικάτο το AFL (American Federation of Labor) για να παράσχει υποστήριξη στις μη κομμουνιστικές συνδικαλιστικές οργανώσεις της Ιταλίας και της Γαλλίας με 5% χρηματοδότηση, κονδύλια προερχόμενα από το σχέδιο Μάρσαλ.⁸⁷

Η θέση που παρουσιάστηκε το 1954 από το δημοσιογράφο Ίντρο Μοντανέλι στη πρέσβειρα των Η.Π.Α στη Ρώμη Κλερ Μπουθ Λους περιελάμβανε τη δημιουργία μιας αντικομμουνιστικής οργάνωσης έτοιμη να αναλάβει δράση σε περίπτωση νίκης στις εκλογές των αριστερών δυνάμεων. Η πρέσβειρα δε μπορούσε παρά να δεχθεί μια πρωτοβουλία που η ίδια είχε συχνά ενθαρρύνει τους προηγούμενους μήνες. Τις προσπάθειες της Λους για να συμφωνήσει ο συντηρητικός κόσμος της Ιταλίας μια πιο αδιάλλακτη στάση απέναντι στις κομμουνιστικές πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις τις υποστήριζε και ο επικεφαλής του σταθμού της CIA στη Ρώμη Τζέραλντ Μίλερ. Όλες αυτές εντάσσονταν σε μια γραμμή που είχε υιοθετήσει η διπλωματία των Η.Π.Α και με τα πλάνα της αντικομμουνιστικής δράσης σε Ιταλία και Γαλλία που είχε επεξεργαστεί και προωθήσει η Ουάσιγκτον από τα τέλη του 1951 στα οποία είχαν δοθεί αρχικά οι κώδικες ονομασίες Demagnetize και Clydesdale. Παρόλα αυτά διαφορετική ήταν η τοποθέτηση ενός νεαρού τότε υπαλλήλου της CIA, του Γουίλιαμ Κόλμπιπου εργάστηκε στη Ρώμη την ίδια περίοδο και τα επόμενα χρόνια η πορεία της καριέρας του θα τον έφερνε στη κορυφή της ιεραρχίας της υπηρεσίας του. Από τα απομνημονεύματά του και διάφορά άλλα αρχεία που προέκυψαν, αποδεικνύεται ότι ο Κόλμπι ήτανε μια φωνή διαφωνίας στο εσωτερικό της αμερικανικής πρεσβείας στην Ιταλία. Ο μετέπειτα Dci έβλεπε ευνοϊκά τη διεύρυνση της κυβερνητικής περιοχής προς το

⁸⁵Hans Morgenthau, (2011), *Επιστήμη και Πολιτική της Ισχύος*, Τουρίκη, σελ.168

⁸⁶Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική*, σελ.304

⁸⁷Mario Del Pero (2010), *CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών*, σελ.4334

σοσιαλιστικό κόμμα του Νένι (PSI) γιατί θεωρούσε ότι με αυτό έπρεπε να ενισχυθεί η Ιταλική κυβέρνηση έτσι ώστε να απομονωθεί το αριστερό PCI (Ιταλικό κομμουνιστικό Κόμμα) για να προωθήσει ένα ευρύ πρόγραμμα οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, που δεν είχαν πραγματοποιήσει οι κυβερνήσεις των χριστιανοδημοκρατών. Το άνοιγμα προς την αριστερά το έβλεπαν πολύ εχθρικά η Λους και η ελίτ του υπουργείου εξωτερικών καθώς θεωρούσαν ότι το σοσιαλιστικό κόμμα της Ιταλίας ήταν ένας <<Δούρειος Ίππος>> των σοβιετικών, ο οποίος θα έφερνε την εν λόγω χώρα εκτός Βορειοατλαντικού Συμφώνου.⁸⁸

Οι ετερόδοξες και μεταρρυθμιστικές θέσεις του Κόλπι τον έφεραν σε αντίθεση με αρκετούς συναδέλφους του και ανώτερους ιεραρχικά από τον ίδιο και κυρίως με τον υπεύθυνο αντικατασκοπίας Τζέιμς Τζίζους Έγκλετον με τον οποίο εκτός από το ζήτημα σχετικά με το ποια πολιτική θα ακολουθούσαν στο Ιταλικό ζήτημα διαφωνούσαν κάθετα και στο ποια στρατηγική έπρεπε να ακολουθηθεί και στη Μέση Ανατολή καθώς ο Έγκλετον είχε συστήσει αποτελεσματικό δίκτυο συνεργασίας με τις υπηρεσίες πληροφοριών του Ισραήλ. Πολλές φορές δεν είναι ξεκάθαρο για το κατά πόσο οι υπηρεσίες πληροφοριών χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις για να διεξάγουν μυστικές διαπραγματεύσεις ή τότε οι μυστικές υπηρεσίες έχουν δικές τους προτεραιότητες.⁸⁹

Η χρήση των συγκαλυμμένων επιχειρήσεων υποστηρίχθηκε από σημαντικούς εκπροσώπους της κυβέρνησης Τρούμαν, όπως τον διπλωμάτη Τζώρτζ Κέναν, εκείνη την εποχή επικεφαλής της PolicyPlanningStaff του υπουργείου εξωτερικών ο οποίος το 1948 κάλεσε να <<πολεμήσουν τη φωτιά με φωτιά>> χρησιμοποιώντας ακόμα και ανορθόδοξα μέσα για να αναχαιτιστεί η απειλή που αντιπροσώπευε ο κομμουνισμός.⁹⁰ Τα πρώτα χρόνια του Ψυχρού πολέμου χαρακτηρίστηκαν από τη πεποίθηση της κυβέρνησης Τρούμαν ότι ήταν απαραίτητο να προωθηθούν οι μυστικές επιχειρήσεις κατά της ΕΣΣΔ και των δορυφόρων της όπως Γαλλικό και κομμουνιστικό κόμμα με τον υπουργό εξωτερικών Μάρσαλ να αντιτάσσεται στο να ενταχθούν τέτοιου είδους δράσεις στην αρμοδιότητα του υπουργείου του.

Η προσφυγή του Αϊζενχάουερ στις μυστικές επεμβάσεις της CIA ενάντια στη πραγματική ή πιο συχνά εικαζόμενη σοβιετική διείσδυση στο τρίτο κόσμο απέρρευε από την αντίληψη ότι οι Η.Π.Α βρίσκονταν εν μέσω μια παγκόσμιας σύγκρουσης με το κομμουνισμό και ότι η μετωπική στρατιωτική αντίσταση στο σοβιετικό επεκτατισμό δεν αποτελούσαν πάντοτε την αποδοτικότερη στρατηγική.

Είχαμε λοιπόν την επιλογή από την ηγεσία των Η.Π.Α- και από όλες τις κυβερνήσεις, όχι μόνο του Αϊζενχάουερ- αυτή της έμμεσης προσέγγισης. Ως έμπειρος στρατιωτικός γνώριζε την αξία της έμμεσης προσέγγισης στο επιχειρησιακό επίπεδο της στρατηγικής, μέσω της οποίας μια εχθρική στρατιωτική επιχείρηση μπορεί να αποδιοργανωθεί πολύ πιο αποδοτικά απ' ό,τι μέσω αιματηρής μετωπικής αντιπαράθεσης στα πεδία των μαχών. Σε αφαιρετικό επίπεδο η σκέψη του είχε βάθος αν λάβουμε ως δεδομένο ότι το καθεστώς Μοσαντέκ στο Ιράν και του Αρμπενς στη Γουατεμάλα αποτελούσαν όντως προγεφυρώματα ενός επικείμενου σοβιετικού στρατιωτικού επεκτατισμού τύπου Χίτλερ, οι μυστικές επεμβάσεις της CIA αποτελούσαν κατά πολύ αποδοτικότερο μέσο για την εξουδετέρωση

⁸⁸MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.68-69

⁸⁹Scott, Len (2004), Secret Intelligence, Covert Action and Clandestine Diplomacy, Intelligence and National Security,19:2,322 — 341, p.331

⁹⁰MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.4135

τους απ' ότι θα είχαν αντίστοιχες αμερικανικές εισβολές.⁹¹ Τα αποχαρακτηρισμένα έγγραφα αποδεικνύουν πως ο Αϊζενχάουερ γνώριζε πως ο Αρμπεντζ δεν ήταν ο ίδιος κομμουνιστής αλλά οι πιο στενοί του σύμβουλοι ανήκαν στο ΚΚ και είχαν λειτουργήσει καταλυτικά όσον αναφορά την εθνικοποίηση αλλά και στην αγροτική μεταρρύθμιση ευρύτερα στη Γουατεμάλα. Πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι η CIA ενημέρωσε πως δεν υπήρχε κομμουνιστική διείσδυση στη χώρα.⁹²

Οι covert operations σε Ιράν και Γουατεμάλα αντανάκλασαν τη βαθμιαία διεθνοποίηση της στρατηγικής της συγκράτησης (containment) και τη προοδευτική ανικανότητα των ΗΠΑ να έρθουν αντιμέτωπες με τοπικές καταστάσεις που δεν αντιστοιχούσαν και δεν αναλογούσαν στις μανιχαϊστικές, διχαστικές και διχοτομικές λογικές που χαρακτήριζαν τη συμπεριφορά των δυο υπερδυνάμεων. Στο βωμό του αντικομμουνισμού οι Ηνωμένες Πολιτείες κατέληξαν να ταυτίσουν το όνομά τους με τα αυταρχικά καθεστώτα καθιστώντας άκαρπες τις προσπάθειες της ίδιας της υπηρεσίας να σταματήσουν τη διάδοση του αντιαμερικανισμού.⁹³

Το 1954 δυο έγκυροι εκπρόσωποι του establishment της Ουάσιγκτον- οι διπλωματικοί Ρόμπερτ Λοβέτ και Ντέιβιντ Μπρούς- άσκησαν σφοδρή κριτική στη CIA και ιδιαίτερα στον εκτελεστικό τομέα εστιάζοντας στο μεγάλο αριθμό ανδρών που χρησιμοποιούσε η υπηρεσία στο πεδίο των covert operations, πολλές φορές εμφανή παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της εθνικής κυριαρχίας των χωρών που επιχειρούσαν. Η έκθεση επέκρινε πολύ αυστηρά το τρόπο με τον οποίο ο Ντάλες διηύθυνε τις μυστικές επιχειρήσεις και απεικόνιζε με σαφήνεια την επιπολαιότητα πολλών επιχειρήσεων, την έλλειψη δεσμευτικών ελέγχων και το γεγονός ότι πολλές επιχειρήσεις αφήνονταν στη κρίση των πρακτόρων της. Επιπρόσθετα, στηλίτευε την εξουσιαστική νοοτροπία στο εσωτερικό της υπηρεσίας όπου οι πράκτορες ήταν πάντα υποχρεωμένοι να κάνουν κάτι για να έχουν λόγο ύπαρξης ως υπηρεσιακή οντότητα με αποτέλεσμα να αναλαμβάνουν ανώφελες επιχειρήσεις χωρίς να έχουν εκτιμήσει ρεαλιστικά τις πιθανές συνέπειες για την αμερικανική εξωτερική πολιτική.⁹⁴

Η αποκρυστάλλωση της διπολικής διαίρεσης στην ευρωπαϊκή ήπειρο και η διαδικασία αποαποικιοκρατικοποίησης, που ακολούθησε τη διάλυση των ευρωπαϊκών αυτοκρατοριών, μετατόπισε τον ανταγωνισμό των δυο υπερδυνάμεων σε άγνωστες μέχρι τότε περιοχές και γι' αυτό οι συγκαλυμμένες επιχειρήσεις στράφηκαν προς αυτές τις νέες περιοχές.⁹⁵

Οι covert operations βρήκαν πεδίο δράσης γλαμπρό και στη νότιο-ανατολική Ασία⁹⁶ με τη κυβέρνηση Νίξον να έχει αποσύρει ατάκτως τα αμερικανικά στρατεύματα από τη περιοχή, εξουσιοδοτώντας μέρος της εκτελεστικής δράσης στο νότιο-βιετναμέζικο στρατό. Γνωστή ως <<βιετναμοποίηση>>, αυτή η στρατηγική ενισχύονταν από μεγάλους αεροπορικούς βομβαρδισμούς με διττό αντικειμενικό σκοπό ή για να αποδειχθεί η αμερικανική συμμετοχή στην άμυνα του νοτίου Βιετνάμ ή για να εξαναγκαστεί σε διαπραγματεύσεις η

⁹¹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.304

⁹²Piero Gleijeses (2016), The CIA's paramilitary operations during the cold war: an assessment, Cold War History, 16:3, 291-306, p.295

⁹³Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.76

⁹⁴Ο.π, σελ.88

⁹⁵Ο.π, σελ.7236

⁹⁶Todd Stiefel, (2004), CIA's Leadership and Major Covert Operations: Rogue Elephants or Risk-Averse Bureaucrats? Intelligence & National Security, 19:4, 632-680. P.649

πολιτική ηγεσία του Βορείου Βιετνάμ. Η εν λόγω <<βιετναμοποίηση>> δεν απέφερε συρρίκνωση του εκτελεστικού τομέα της CIAόπου και έλαβε σάρκα και οστά η επιχείρηση Ρhoenixαπό τη CIAκαι τις στρατιωτικές υπηρεσίες προκειμένου να μην έχουν πρόσβαση οι κομμουνιστές στο νότο. Η επιχείρηση είχε τραγικά αποτελέσματα με πάνω από 20.000 νεκρούς. Στην όμορη χώρα της Καμπότζης ένα πραξικόπημα – δεν αποδείχθηκε ποτέ η συνδρομή της CIA- οδήγησε στην ανατροπή του πρίγκηπα Σιχανούκ και την άνοδο στη προεδρία του στρατάρχη Λον Νολ. Ο Σιχανουκ παρά την επιφανειακή ουδετερότητα του για τον πόλεμο του Βιετνάμ έδινε έδαφος στους Βιετκόνγκ να προωθήσουν τις δυνάμεις τους μέσω της Καμπότζης. Εν τέλη η Καμπότζη σύρθηκε σε έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο με την επικράτηση μια από τις πιο παράφρονες δικτατορίες του κόσμου, του καθεστώτος των ερυθρών Χμερ οι οποίοι ευθύνονταν για πάνω από 2.000.000 νεκρούς. Επιπρόσθετα, η CIAεπιχορηγούσε με κονδύλια την Ινδική Επιτροπή πολιτισμικής Ελευθερίας (CommitteeofculturalFreedom) με σκοπό να προωθήσουν τη δική τους ατζέντα εις βάρος του Νεχρού.⁹⁷

Η καχυποψία και η⁹⁸ αγανάκτηση για τις υπερβολές της υπηρεσίας κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης του ψυχρού πολέμου οδήγησαν μερικούς από τους πράκτορες να εγκαταλείψουν τις τάξεις της και να καταγγείλουν τις μεθόδους της. Οι δυο τρανταχτές περιπτώσεις ήταν αυτές του Βίκτορ Μαρκέτι και του Φίλιπ Άτζι. Ο πρώτος είχε εργασθεί δεκατέσσερα χρόνια στη CIAως αναλυτής στο τομέα σχετικά με τη σοβιετική πυραυλική πολιτική και τις σχέσεις της με το τρίτο κόσμο και παραιτήθηκε το 1969. Το 1972 ο διευθυντής της υπηρεσίας Ρίτσαρντ Χέλμς έμαθε πως ο Μαρκέτι θα προχωρούσε στη συγγραφή βιβλίου σχετικά με τις εμπειρίες του και απευθύνθηκε στον Νίξον για να εμποδίσει την έκδοσή του εκκινώντας μια ατέρμονη δικαστική διαμάχη. Εν τέλει το βιβλίο δημοσιεύθηκε ολόκληρο το 1980 του οποίου η ανάλυση ήταν αρκετά φειδωλή σε σχέση με τη πραγματικότητα.

5.2 ΑΠΟΤΥΧΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ

“Η επιτυχία δεν είναι μόνιμη, η αποτυχία δεν είναι μοιραία, σημασία έχει να βρίσκεις το κουράγιο να προχωράς”

WinstonChurchill

Τέλη του 1949 δυο γεγονότα έδειξαν ότι μπορούσαν να αλλάξουν τη πορεία του ψυχρού πολέμου υπέρ της Μόσχας α) η έκρηξη της πρώτη σοβιετικής ατομικής βόμβας και β) η νίκη των κομμουνιστών του Μάο στη Κίνα. Στις ΗΠΑ αυτά τα δυο συμβάντα δημιούργησαν υστερία με συνέπεια την αναζήτηση <<ενόχων>>. Ιδιαίτερα για το δεύτερο οι σοβιετικοί (KGB) αξιοποίησαν τις πληροφορίες των πολυάριθμων κατασκόπων που είχαν κατορθώσει να διεισδύσουν στην αμερικανική και στην αγγλική κυβέρνηση αλλά και στο εσωτερικό των πυρηνικών εργαστηρίων του Λος Άλαμος. Όντως σύμφωνα με τις λανθασμένες εκτιμήσεις της CIAη σοβιετική βόμβα δε θα κατασκευαζόταν πριν το 1951. Το τέλος της θητείας του

⁹⁷Kaeten Mistry (2011), The CIA and US Foreign Policy since 1947: Reforms, Reflections and Reappraisals, Intelligence and National Security, 26:2-3, 133-138, p.138

⁹⁸Johnson, Loch K. (2008), The Church Committee Investigation of 1975 and the Evolution of Modern Intelligence Accountability', Intelligence and Security, 202-2040, p.23837

Χίλενκετερ επήλθε με την έκρηξη του πολέμου της Κορέας. Η Ουάσιγκτον δε θεωρούσε ότι η χερσόνησος της Κορέας είχε σημαντική στρατηγική θέση. Μάλιστα το 1950, ο υπουργός εξωτερικών Ντίν Άτσενσον είχε τοποθετήσει τη Νότια Κορέα εκτός της αμυντικής περιμέτρου των Η.Π.Α. Η εισβολή στη νότια χώρα τον Ιούνιο του 1950 αιφνιδίασε τις ΗΠΑ με τις τελευταίες να είναι βέβαιες ότι η εν λόγω ενέργεια προετοιμάστηκε στη Μόσχα και ήτο το πρώτο βήμα μιας συνολικότερης επιχείρησης. Τους προηγούμενους μήνες η CIA θεώρησε απίθανη μια εισβολή από το βορρά.

Ο Χίλενκετερ αντικαταστάθηκε από τον Γουόλτερ Μπένετ Σμιθ μέχρι το 1953 όπου ανέλαβε τη διοίκηση ο Άλεν Ντάλες.⁹⁹ Οι μεταρρυθμίσεις του Σμιθ δημιούργησαν το θεσμικό σκελετό της CIA που επιβίωσε για τουλάχιστον δυο δεκαετίες. Αυτές οι ριζικές αλλαγές ενίσχυσαν τον γραφείο και έθεσαν τις προϋποθέσεις για την περίοδο της μεγάλης ακμής υπό τη διοίκηση του Άλεν Ντάλες (1953-1962) καθώς η οργανωτική του συγκέντρωση του Σμιθ είχε ως συνέπεια να απαλειφθούν πολλές συγκρούσεις αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό του κεντρικού γραφείου των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών. Η συμμετοχή ανθρώπων με σημαντικό κύρος και επιρροή συνέβαλε στο να υπάρχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αναγνώριση στο εσωτερικό της διοίκησης.

5.3 ΣΤΟ ΣΤΟΧΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΘΙΣΜΟΥ

“ Οι άνθρωποι ποτέ δε λένε τόσα ψέματα, όσα μετά το κυνήγι, στη διάρκεια του πολέμου και πριν τις εκλογές”

Όττο φον Μπίσμαρκ

Η σημασία που αποδόθηκε στις συγκαλυμμένες επιχειρήσεις και το πολιτικό βάρος του Άλεν Ντάλες συνέβαλαν να ενισχυθεί ο ρόλος της CIA στην Ουάσιγκτον και μια σοβαρή αλλαγή στη διαδικασία θεσμικής σταθεροποίησης του νεοσύστατου γραφείου των μυστικών υπηρεσιών αποτελούσε η δυνατότητα του να αντισταθεί στις έρευνες και στις ανακρίσεις που προωθούσε ο γερουσιαστής του Ουισκόνσιν Τζόζεφ Μακάρθι. Ο Μακάρθι επιτίθετο στο υπουργείο εξωτερικών, με τη κατηγορία ότι πολλοί αξιωματούχοι ήτανε προσφιλείς στη κομμουνιστική ιδεολογία. Εκείνη τη περίοδο είχαν διαπιστωθεί περιπτώσεις κατασκοπείας στο διπλωματικό σώμα των Η.Π.Α καταλήγοντας να προσδώσουν αξιοπιστία στις εμμονές του Μακάρθι ο οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν αβάσιμες. Το κυνήγι μαγισσών δε μπορούσε να αφήσει αλώβητη και τη CIA της οποίας ο κοινωνικός ελιτισμός που διέκρινε μεγάλο μέρος των υπαλλήλων του γραφείου σε συνδυασμό με τη προοδευτική τάση που υιοθετούσε η υπηρεσία στις διεθνείς υποθέσεις την έκανε ιδιαίτερα μισητή στο Μακάρθι. Ο Άλεν Ντάλες, με τη στήριξη του Αϊζενχάουερ εναντιώθηκε αποφασίστηκα στην έρευνα του Μακάρθι και αρνήθηκε στο Κογκρέσο να ανακρίνει τους υπαλλήλους του. Ήταν πεπεισμένος ότι η μυστικότητα και η έλλειψη αναγκαστικών ελέγχων αποτελούσαν βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική λειτουργία του γραφείου του και ένας κοινοβουλευτικός έλεγχος θα έστρεφε τη προσοχή της κοινής γνώμης στην υπηρεσία βάζοντας σε κίνδυνο ολόκληρη τη δραστηριότητά της.¹⁰⁰

⁹⁹MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.52-5338

¹⁰⁰MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.61,62,63

Πολλοί αξιωματούχοι του υπουργείου εξωτερικών που είχαν παραιτηθεί εξαιτίας των Μακαρθικών διώξεων βρήκαν επαγγελματική αποκατάσταση στις τάξεις της CIA και αυτό το τρόπο ενισχύθηκε ο ρόλος της ως φιλελεύθερο καταφύγιο στο εσωτερικό της αμερικανικής κυβέρνησης. Η ήττα του Μακάρθι από τον Ντάλες είχε ως συνέπεια να υποβιβασθεί και να δυσφημιστεί οποιαδήποτε πρόταση υποβάλει το Κογκρέσο. Την ίδια περίοδο που ο Μακάρθι είχε προσπαθήσει να διευρύνει τις έρευνές του για το γραφείο, ο δημοκρατικός γερουσιαστής Μοντάνα Μάικ Μανσφιλντ είχε προτείνει να συσταθεί μια ελεγκτική επιτροπή σε δυο επίπεδα (πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο) για τη δραστηριότητα των μυστικών υπηρεσιών με στόχο να δώσει τέλος σε μια ανωμαλία που υπήρχε από τη σύσταση της υπηρεσίας, εμπλουτίζοντας το ρόλο του Κογκρέσου σε θέματα προϋπολογισμού. Η πρόταση του Μανσφιλντ συνάντησε την ισχυρή αντίδραση του Ντάλες και αρκετών γερουσιαστών ευνοϊκά προσκείμενων απέναντι στη CIA όπως του προέδρου της επιτροπής των Ενόπλων Δυνάμεων της Γερουσίας Λέβερρετ Σάλντονσταλ και του πρώην υπουργού αεροπορίας Στιούαρτ Σίμικτον. Μεταξύ 1953 και 1960 υποβλήθηκαν στη Γερουσία 81 προτάσεις με σκοπό να επιβλέπει το Κογκρέσο τις δραστηριότητες των μυστικών υπηρεσιών.¹⁰¹

5.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

“Πιστεύω ότι τα τραπεζικά ιδρύματα είναι πιο επικίνδυνα για τις ελευθερίες μας από την εξουσία, την αστυνομία και το στρατό μαζί.”

Τόμας Τζέφερσον Αμερικανός Πρόεδρος

Πολυεθνικές εταιρίες με βρετανικά και αμερικανικά κεφάλαια (Anglo-Iranian Oil Company στο Ιράν και United Fruit Company στη Γουατεμάλα), έχοντας εξασφαλίσει προνόμια μονοπωλίου κινδύνευαν από τις ρευστές πολιτικές εξελίξεις. Αυτά τα συμφέροντα διασταυρώνονταν εξάλλου με το φόβο ότι η ΕΣΣΔ επιχειρούσε να επωφεληθεί. Τα σχέδια του πρωθυπουργού Μοσαντέκ για εθνικοποίηση θα αποτελούσαν επικίνδυνο προηγούμενο το οποίο θα λειτουργούσε ως ντόμινο για άλλους ηγέτες στη περιοχή της Μέσης Ανατολής με απόρροια την αποσταθεροποίηση ολόκληρης της περιοχής. Για αυτό το λόγο ο Αϊζενχάουερ αποφάσισε να προχωρήσει σε μια μυστική επιχείρηση για να πείσει το Σάχη Ρεζά Παχλεβί να αντικαταστήσει το Μοσαντέκ με το φιλοδυτικό Φαζλολάχ Ζαχεντί μέσω α) χρηματοδότησης κινητοποιήσεων ομάδων υποστηρικτών του Ζαχεντί οι οποίοι θα προβαίνανε σε επεισόδια και αναρχία β) στην υποχρέωση των Η.Π.Α να ανταμείψουν το καθεστώς Παχλεβί με στρατιωτική και οικονομική ενίσχυση. Εν τέλει, η Anglo-Iranian Company αναγκάστηκε να παραιτηθεί από το μονοπώλιο της και να διαχειριστεί τους τεράστιους πετρελαϊκούς πόρους του Ιράν με κολοσσούς των Η.Π.Α (40%) όπως TEXACO, GULF, STANDARD OIL.¹⁰²

Μια από τις πρώτες πολιτικές ενέργειες του Αρμπένζ ήταν να νομιμοποιήσει το μικρό σε ποσοστό κομμουνιστικό κόμμα της χώρας (5,000 εγγεγραμμένοι) προκαλώντας την μήνη της Ουάσιγκτον. Η κυβέρνησή του είχε προχωρήσει την αγροτική μεταρρύθμιση με αντικειμενικό σκοπό τη κατανομή της κτηματικής περιουσίας σε μικρούς και μεσαίους

¹⁰¹Ο.π, σελ. 68-7039

¹⁰²Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.73

καλλιεργητές. Η εχθρότητα των ΗΠΑ απέναντι στο πρόεδρο της Γουατεμάλα οφείλονταν κυρίως στο ότι η αλλαγή έπληττε την κυριότερη αμερικανική εταιρία που επένδυσε στη χώρα (η βδέλλα όπως την αποκαλούσαν οι κάτοικοι της Γουατεμάλας). Η κυβέρνηση Τρούμαν είχε αντισταθεί στις απαιτήσεις της United Fruit Company να επέμβει και να βάλει τέλος στο έργο του Αρμπένζ. Απεναντίας, οι Αίζενχάουερ και αδερφοί Ντάλες έλαβαν την απόφαση να λειτουργήσουν ως ανάχωμα εν τη γενέσει της τη διάδοσης των σοσιαλιστικών ιδεών στην αμερικανική ήπειρο και να “προστατέψουν” τα συμφέροντα της χώρας τους. Στη θέση του Αρμπένζ τοποθετήθηκε ο Συνταγματάρχης Καστίγιο Άρμας που κατήγγειλε την αγροτική μεταρρύθμιση και εγκαθίδρυσε μια συγγνή δικτατορία με τη United Fruit να μην καταφέρνει να διατηρήσει το μονοπώλιο της έπειτα από έρευνα του αντιτράστ των ΗΠΑ.¹⁰³

5.5 ΕΣΣΔ: Η ΑΛΛΗ ΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ

“Ο φόβος πάντα ξεκινάει από την άγνοια”

Ralph Waldo Emerson

Ο Άλεν Ντάλες συνήθιζε να υπερβάλλει λέγοντας ότι <<η CIA θα ήταν ικανοποιημένη αν γνώριζε ένα μικρό μέρος των πληροφοριών για τον αντίπαλο, σε σύγκριση με το πόσα μπορούσε να μάθει ή ήδη γνώριζε η Μόσχα>> συ βουλευόμενη απλώς τις ανοιχτές πηγές (open sources) των Η.Π.Α όπως MME, προγράμματα δημόσιας έρευνας κ.α. Τα συμπεράσματα της CIA ως προς την ΕΣΣΔ βασιζόταν σε τρεις κυρίως πηγές: στις πληροφορίες που διέθετε η παραδοσιακή ανθρώπινη κατασκοπία (human intelligence), στην ανάλυση και στην αξιολόγηση των αναλυτών της κυρίως της ομάδας των οικονομολόγων (Economic Research Area Group) και στα επιτεύγματα της ηλεκτρονικής και φωτογραφικής κατασκοπίας. Η πιο σοβαρή περίπτωση ανθρώπινης πηγής μέσω των σοβιετικών πρακτόρων ήταν αυτή του Αντισυνταγματάρχη των στρατιωτικών μυστικών υπηρεσιών της Μόσχας (GRU) Πιοτρ Ποπόφ ο οποίος συνεργάστηκε με τη CIA και παρείχε σημαντικές πληροφορίες από το 1952 έως και το 1958. Οι αξιολογήσεις της Economic Research Area Group υπήρξαν ουσιαστικές για την επεξεργασία ενός συγκεκριμένου πλαισίου του στρατιωτικού δυναμικού της Μόσχας. Αναλύοντας τα προβλήματα και τις δυσκολίες του σοβιετικού οικονομικού συστήματος αμφισβήτησαν την ικανότητα της Μόσχας να ενισχύσει σύντομα το πολεμικό της οπλοστάσιο, τη δυνατότητα των διαθέσιμων πόρων και τις τεχνικές ικανότητες των Σοβιετικών επιστημόνων να σχεδιάσουν πιο εξελιγμένους και περίπλοκους εξοπλισμούς.¹⁰⁴

Τα σοβιετικά δίκτυα κατασκοπίας εξαρθρώθηκαν σταδιακά μεταξύ 1945 και 1950. Ο βασικότερος λόγος ήταν η αυτομόληση σοβιετικών και αμερικανικών κομμουνιστών κατασκόπων καθώς και μια πολύ σοβαρή πλην όμως περιορισμένη δυτική κρυπτογραφική επιτυχία (το πρόγραμμα VENONA) εναντίον της ΕΣΣΔ. Από τη πλευρά της δικαστικής δίωξης των αμερικανικών σοβιετικών πρακτόρων το FBI είχε πολύ λίγες επιτυχίες στο ενεργητικό του. Το πρόγραμμα VENONA δε χρησιμοποιήθηκε ποτέ στις δικογραφίες, για να μην αποκαλυφθεί στους σοβιετικούς οι οποίοι γνώριζαν πολύ καλά την ύπαρξή του μέσω των

¹⁰³ Lawrence Freedman, (2000), Kennedy's Wars, Berlin, Cuba, Laos, and Vietnam-Oxford University Press, USA, p, σελ.75

¹⁰⁴ Ο.π.77,78,7940

ανθρώπων τους εντός της CIA και τις υπόλοιπες μυστικές υπηρεσίες. Στις αρχές τις δεκαετίας του 1950 τα σοβιετικά δίκτυα κατασκοπίας στις ΗΠΑ ήταν μηδαμινά.¹⁰⁵

5.6 ΒΙΕΤΝΑΜ: ΜΙΑ ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

“Η κοινή λογική και τόσο κοινή”

Βολταίρος

Η αδυναμία της CIA εκδηλώθηκε εμφανέστατα κατά τη προεδρία του Λίντον Μπ. Τζόνσον (1963-1968) κατά τη διάρκεια τη θητείας του, η οποία σηματοδεύτηκε από τη πρώτη φάση του πολέμου στο Βιετνάμ, όπου ο Τζόνσον έδειξε προτίμηση στις αναλύσεις των υπουργείων εξωτερικών και Άμυνας. Η επισφαλής θέση της υπηρεσίας πληροφοριών επιβαρύνθηκε από την απέχθεια που έτρεφε ο Τζόνσον απέναντι της. Όταν έγινε πλέον σαφές η περιθωριοποίηση της CIA στο εσωτερικό του σώματος καθώς και η δυσκολία πρόσβασης στη Προεδρία, ο τότε διευθυντής Τζον Μακ Κον παραιτήθηκε. Ο Τζόνσον τον αντικατέστησε με τον πολύ αφοσιωμένο σε αυτόν ναύαρχο Γουίλιαμ Γ. Ρεϊμπορν ο οποίος παρέμεινε ελάχιστα μέχρι την αντικατάστασή του από τον Ρίτσαρντ Χέλμς ο οποίος είχε μακρά θητεία στις μυστικές υπηρεσίες από την εποχή της OSS.¹⁰⁶

Η απόφαση των Αμερικανών να επέμβουν στρατιωτικά για να υπερασπιστούν το Νότιο Βιετνάμ στηρίζονταν σε δυο επιχειρήματα: α) στην Ινδοκίνα βρίσκονταν σε εξέλιξη μια καθολική επίθεση του διεθνούς κομμουνισμού και β) οι ΗΠΑ διέθεταν του επαρκή μέσα και πόρους για να την εμποδίσουν. Και οι δυο αυτοί οι ισχυρισμοί αμφισβητήθηκαν ανοιχτά από τα estimate της υπηρεσίας. Από το 1965, λίγο πριν παραιτηθεί ο Μακ Κον είχε υποστηρίξει ότι η αύξηση της αμερικανικής στρατιωτικής δραστηριότητας στο Βόρειο Βιετνάμ και οι βομβαρδισμοί θα έφερναν αντίθετα αποτελέσματα. Η άποψη ότι πίσω από τους Βιετκόνγκ κρυβόταν τα <<σκοτεινά κέντρα>> των σοβιετικών και των κινέζων – άποψη που υποστηριζόταν από όλους τους στενούς συμβούλους του Κένεντι και Τζόνσον- αμφισβητήθηκε ευθέως από τους αναλυτές. Ήδη από το 1961 στο εσωτερικό είχαν υψωθεί φωνές οι οποίες τόνιζαν τον καθαρό εθνικιστικό χαρακτήρα του κομμουνιστικού καθεστώτος του Χό τσι Μινχ στο Βόρειο Βιετνάμ με την επιχείρηση Rolling Thunder να έχει επικριθεί αυστηρά από τη CIA.¹⁰⁷

Οι αξιολογήσεις της υπηρεσίας πληροφοριών απέδειξαν πόσο ακατάλληλοι ήταν οι βομβαρδισμοί για να αντιμετωπιστούν τα επαναστατικά κινήματα και πόσο περιορισμένα αλλά και αντίθετα αποτελέσματα είχαν όταν χρησιμοποιούνταν εναντίων αγροτών όπως των Βιετναμέζων. Ακόμα και η DIA έφτασε να ασπάζεται το Σεπτέμβριο του 1966 – παρόλο που στο παρελθόν δεχόταν μόνο τις αισιόδοξες εκτιμήσεις- τη θέση της CIA. Η Προεδρία όμως προτιμούσε ανέκαθεν να απορρίπτει τις αξιολογήσεις της CIA και να ευνοεί αυτές των αρχηγών των Επιτελείων. Ακόμα και η τελική απόφαση του Τζόνσον να διακόψει του βομβαρδισμούς ήταν μια πολιτική απόφαση που υπαγορευόταν από τις δυσβάσταχτες

¹⁰⁵ Lawrence Freedman, (1977), *US Intelligence and the Soviet Strategic Threat*, Palgrave Macmillan UK. P.102,103

¹⁰⁶ Mario Del Pero (2010), *CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών*, σελ.105

¹⁰⁷ Ο.π, σελ.10641

αυξανόμενες δαπάνες τις οποίες επέβαλε η αντίδραση μεγάλου μέσου της κοινής γνώμης.¹⁰⁸

Στο εσωτερικό του κεντρικού γραφείου των μυστικών υπηρεσιών έγινε φανερό ότι η στρατηγική των ΗΠΑ στη χερσόνησο της Ινδοκίνας επαναλάμβανε τα ίδια λάθη που είχε κάνει η Γαλλία. Εκτός από τα πολύτιμα διδάγματα της ιστορίας, υπήρχε η πεποίθηση ότι ήταν αδύνατον να αντιμετωπιστεί ένας αντίπαλος με τους παραδοσιακούς στρατιωτικούς όρους. Στις εκτιμήσεις του αναλυτικού τομέα της CIA υπήρχε για ακόμη μια φορά το φιλελεύθερο και μεταρρυθμιστικό στοιχείο. Αν και ήταν ελάχιστα ρεαλιστική η άποψη ότι ο κομμουνισμός μπορούσε να ηττηθεί στο Βιετνάμ μέσω ενός προγράμματος οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών. Οι αναλύσεις έφεραν στην επιφάνεια τον αυταρχικό και διεφθαρμένο χαρακτήρα του καθεστώτος του νοτίου Βιετνάμ το οποίο υποδαύλιζε τις κοινωνικές αντιθέσεις και οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια στην επιτυχία του κομμουνισμού. Μόνο ο υπουργός Άμυνας Ρόμπερτ Μακναμάρα αποφάσισε να τις αξιοποιήσει από το 1966 και έπειτα. Ακόμα μια φορά, έγινε φανερό ότι η αποτελεσματικότητα μιας υπηρεσίας πληροφοριών εξαρτιόταν όχι μόνο από την ποιότητα των αναλύσεων αλλά και από το πολιτικό βάρος που είχε στους κόλπους του εκτελεστικού σώματος.¹⁰⁹

5.7 INTELLIGENCE ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΚΟΥΡΣΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ

“Πόλεμος είναι όταν αλληλοσκοτώνονται άνθρωποι που δε γνωρίζονται μεταξύ τους, επειδή κάποιιοι άλλοι, που γνωρίζονται πολύ καλά, δεν κατάφεραν να συνεννοηθούν”

Πωλ Βαλερυ Γάλλος Ποιητής

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου η αποτελεσματική κατασκοπεία μεταξύ των δύο πόλων του διεθνούς συστήματος, σχετικά με τις πολιτικές αποφάσεις της Βορειοατλαντικής συμμαχίας και του Συμφώνου της Βαρσοβίας και τον προγραμματισμό τους γύρω από την εξέλιξη και τη γεωγραφική τοποθέτηση των πυρηνικών εξοπλιστικών τους προγραμμάτων ήταν κομβικής σημασίας για την επιβίωση των δύο υπερδυνάμεων και των συμμαχικών τους δικτύων αντιστοίχως.¹¹⁰

Η πυρηνική κούρσα εξοπλισμών μεταξύ των υπερδυνάμεων πήρε σοβαρή μορφή το 1950. Οι Η.Π.Α απολάμβαναν πυρηνικό μονοπώλιο κατά τα πρώτα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου και η ΕΣΣΔ έκανε τη πρώτη πυρηνική δοκιμή τον Αύγουστο το 1949. Η βασική έγνοια των Αμερικανών σχεδιαστών στρατηγικής κατά την περίοδο αυτή ήταν πως θα εμπόδιζαν τον Κόκκινο Στρατό από το να καταλάβει τη Δυτική Ευρώπη. Πίστευαν ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης αυτής της απειλής ήταν η εξαπόλυση μιας εκστρατείας πυρηνικού βομβαρδισμού ενάντια στη σοβιετική βιομηχανική βάση. Η στρατηγική αυτή ήταν «μια

¹⁰⁸ Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ. 108

¹⁰⁹ Lawrence Freedman, (2000), Kennedy's Wars, Berlin, Cuba, Laos, and Vietnam-Oxford University Press, USA, p, σελ. 110

¹¹⁰ Σπυρίδων Ν. Λίτσας, (2010), ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ, Ποιότητα, σελ. 30342

προέκταση» της αμερικανικής εκστρατείας στρατηγικού βομβαρδισμού εναντίον της Γερμανίας κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.¹¹¹

Ο Αϊζενχάουερ είχε μεγαλύτερη επίγνωση από τον Ντάλες για την εν λόγω στρατηγική στην αποτροπή σοβιετικών πολιτικών κινήσεων γιατί αυτή αφορούσε την αποτροπή του σοβιετικού στρατιωτικού επεκτατισμού και επ' ουδενί την αποτροπή της πολιτικής δραστηριότητας εκτός της σοβιετικής <<δικαιοδοσίας>> όπως π.χ το Βερολίνο. Η κρίση του Βερολίνου ξεκίνησε σε μια περίοδο κατά την οποία η γενική αξιοπιστία της αμερικανικής πυρηνικής αποτροπής είχε επιφανειακά μειωθεί. Το αμερικανικό πυρηνικό μονοπώλιο έληξε πλην όμως η ΕΣΣΔ δε διέθετε διηπειρωτικά συστήματα μεταφοράς ατομικών όπλων για να πλήξουν τις αμερικανικές πόλεις. Μόνο οι Η.Π.Α είχαν τη δυνατότητα να πλήξουν μεγάλο αριθμό στόχων και σε πολύ μεγάλη απόσταση. Τα δεδομένα άλλαξαν το 1957, όταν η ΕΣΣΔ κατόρθωσε να στείλει τους πρώτους δύο πυραύλους Σπούτνικ στο διάστημα αποδεικνύοντας πως εάν ένας πύραυλος έχει τη δυνατότητα να φτάσει πάνω από την ατμόσφαιρα της γης ταυτόχρονα μπορεί να πλήξει και οποιαδήποτε αμερικανική πόλη. Συμπέρασμα, οι Η.Π.Α τώρα πια θα ήταν ακόμα πιο διστακτικές να εφαρμόσουν το δόγμα της πυρηνικής ανταπόδοσης μειώνοντας κατ' αυτό το τρόπο την αξιοπιστία τους. Ο σοβιετικός ηγέτης Νικήτα Χρουστσόφ προσπάθησε να αξιοποιήσει το πρόσκαιρο τεχνολογικό προβάδισμα της ΕΣΣΔ έναντι των Η.Π.Α για να αποκομίσει πολιτικά οφέλη. Σύμφωνα με τα σοβιετικά αρχεία που αποκατακρίστηκαν μετά τη πτώση της ΕΣΣΔ ο Χρουστσόφ ουδέποτε διανοήθηκε να εξαπολύσει πυρηνική επίθεση ή να διακινδυνεύσει έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο. Σε επίπεδο ρητορικής μόνο απειλούσε συχνά ότι θα χρησιμοποιήσει το πυραυλικό πυρηνικό οπλοστάσιο της χώρας του για να μεγιστοποιήσει τις παραστάσεις απειλής και τρόμου έτσι ώστε να αποκτήσει ψυχολογικό προβάδισμα.¹¹²

Η τακτική του είχε επιτυχία σε μεγάλο μέρος της αμερικανικής κοινής γνώμης αλλά και σε σημαντικό τμήμα του πολιτικού κατεστημένου των Η.Π.Α – αλλά και σημαντικό τμήμα της δυτικής Ευρώπης -το οποίο στα τέλη της δεκαετίας του 1950 έφτασε στα όρια της παράνοιας εξαιτίας του αποκαλούμενου <<πυραυλικού χάσματος>> εις βάρος των Η.Π.Α. Γνωρίζουμε σήμερα πως ο τρόπος δράσης του Χρουστσόφ δεν ήταν τίποτα παραπάνω από μια μπλόφα. Το 1959 η Σοβιετική Ένωση δεν είχε ούτε έναν διηπειρωτικό πύραυλο ικανό να πλήξει τις Η.Π.Α και η μετέπειτα ανάπτυξη του πυρηνικού της οπλοστασίου καθυστέρησε αρκετά. Στις αρχές του 1961 είχε μόνο 4 διηπειρωτικούς πυραύλους. Οι δύο Σπούτνικ ποτέ δε μετεξελίχθηκαν σε οπλικά συστήματα.¹¹³

Μια χαρακτηριστική περίπτωση κακοδιαχείρισης των εκτιμήσεων της CIA έλαβε χώρα στα τέλη της δεκαετίας του 1960 στις διαπραγματεύσεις του SALT. Οι μεγάλες τεχνολογικές πρόοδοι της Σοβιετικής Ένωσης και η εκθετικά μεγάλη αύξηση του πυρηνικού της οπλοστασίου δε θεωρήθηκαν αρκετά από του αναλυτές της CIA για να δικαιολογήσουν μια υστερική αντίδραση της κυβέρνησης Νίξον. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων ο Κίσιγκερ και ο κύκλος του λειτούργησαν αυτόνομα κάνοντας διακριτή και οργανική χρήση των πληροφοριών που τους παρείχε η CIA. Ο Κίσιγκερ ήταν υπερβολικός ως προς το ρωσικό πυρηνικό οπλοστάσιο για να καταφέρει να πείσει το Κογκρέσο να εγκρίνει ένα στρατιωτικό built-up, το οποίο θα αξιοποιούνταν ως διαπραγματευτικό χαρτί στις

¹¹¹John J. Mearsheimer, (2011), *Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ*, Ποιότητασελ.454

¹¹²Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική*, σελ,123

¹¹³Οπ. σελ,123 43

διαβουλεύσεις στη Μόσχα. Αφού επικυρώθηκε το Μάϊο του 1972 η πρώτη συμφωνία των ΗΠΑ με ΕΣΣΔ (SALT 1), ο Κίσινγκερ δεν έδωσε τη δέουσα προσοχή στις υποσημειώσεις της CIAόπου αναφέρονταν πως η Μόσχα είχε εκπληρώσει μερικώς τους όρους της συμφωνίας και έθετε τις βάσεις για την επίτευξη στρατηγικής υπεροχής. Η κεντρική υπηρεσία πληροφοριών βγήκε εξασθενημένη από αυτό το περιστατικό καθώς η αμφισβήτηση και η απόρριψη των αρχικών αξιολογήσεων συνέβαλε στην ενίσχυση της εικόνας μιας υπηρεσίας η οποία είχε την τάση να υποτιμά τον κομμουνιστικό κίνδυνο. Το ότι οι εκτιμήσεις βγήκαν ορθές απέδειξε περίτρανα την πολιτική της αδυναμία στον εκτελεστικό τομέα και την ανικανότητά της να επηρεάζει τις επιλογές και αποφάσεις των δυο προέδρων. Η περιθωριοποίηση της δε σήμαινε ταυτόχρονα και την αδρανοποίηση της στο τομέα των ειδικών επιχειρήσεων. Ο ίδιος ο Νίξον σύστησε μια αρμόδια ομάδα με κωδικό όνομα <<Επιτροπή 40>> επιφορτισμένη με την αποτελεσματική διαδικασία έγκρισης και εκτέλεσης συγκεκαλυμμένων επιχειρήσεων.¹¹⁴

5.8 ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΞΟΝ: ΗΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

“Η μετριοπάθεια είναι προσόν μόνο όταν οι άλλοι αντιλαμβάνονται ότι έχεις και άλλες επιλογές”

Χένρι Κίσινγκερ

Επί προεδρίας Νίξον η μυστική επιχείρηση (specialproject) με το μεγαλύτεροimpact -το Watergateαφορούσε παρακολουθήσεις εντός των ΗΠΑ-ήταν αυτή που πραγματοποιήθηκε στη Χιλή. Στόχος ήταν να εμποδιστεί να ανέλθει στην εξουσία ο σοσιαλιστής Σαλβαδόρ Αλιέντε ο οποίος αποτελούσε απειλή για τους ισχυρούς βιομηχανικούς ομίλους λόγω των προγραμμάτων κρατικοποίησης που είχε στα σχέδιά του π.χ. την εταιρία τηλεπικοινωνιών.¹¹⁵

Αρχικά η υποστήριξη των ΗΠΑ προέβλεπε παροχή οικονομικής βοήθειας- περισσότερα από οκτώ εκατομμύρια δολάρια- στους χριστιανοδημοκράτες και στους συντηρητικούς κύκλους πλην όμως δε στάθηκε αρκετή να εμποδίσει την άνοδό του στην εξουσία το 1970. Ο Νίξον αποφάσισε να ακολουθήσει τις συμβουλές του Κίσινγκερ για να ενισχύσει τη μυστική δράση για την ανατροπή του Αλιέντε. Σε ένα σημείωμα του προς τον Πρόεδρο ο Χελμς έγραφε: <<Διατίθενται 10 εκατομμύρια δολάρια και περισσότερα αν χρειαστεί, παρέχονται οι καλύτεροι διαθέσιμοι άντρες για να προγραμματιστεί το παιχνίδι, να αποσταθεροποιηθεί η οικονομία>>.

Αποτέλεσμα, το Σεπτέμβριο του 1973 ένα στρατιωτικό πραξικόπημα έθεσε τέλος στη σοσιαλιστική απόπειρα του Αλιέντε φέρνοντας στην εξουσία το στρατηγό Άουγκουστ Πινοσέτ ο οποίος επέβαλε στυγνή δικτατορία. Παρόλο που πολλά αρχεία της CIAεκείνης της περιόδου έχουν αποχαρακτηριστεί είναι δύσκολο για τους μελετητές να κατανοήσουν σε πιο βαθμό είχε εμπλακεί η εν λόγω υπηρεσία.¹¹⁶

¹¹⁴MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.115-116

¹¹⁵Lawrence Freedman, (2000), Kennedy's Wars, Berlin, Cuba, Laos, and Vietnam-Oxford University Press, USA, p.11944

¹¹⁶MarioDelPero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.120

5.9 ΕΠΙΤΡΟΠΗ CHURCH ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

“Μηδενί δίκην δικάσης, πριν αμφοίν μύθον ακούσης”

Φωκυλίδης, Ποιητής από τη Μίλητο

Αρχές του 1970 μια σειρά μια σειρά αποκαλύψεων σχετικά με τις “δραστηριότητες” των υπηρεσιών πληροφοριών είδαν το φως της δημοσιότητας με πρώτη αυτή του αξιωματικού των στρατιωτικών πληροφοριών Christopher Pyle ο οποίος ανέφερε πως ο στρατός των Η.Π.Α κατασκόπευε Αμερικανούς πολίτες. Εν συνεχεία, το Δεκέμβριο του 1974 οι Times της Νέας Υόρκης δημοσίευσαν ένα εκτενές άρθρο του Seymour Hersh σχετικά με την εμπλοκή της CIA σε δολοφονίες πολιτικών ηγετών και ανατροπές κυβερνήσεων ξένων χωρών.

Επιπλέον την ίδια χρονιά, η υπηρεσία έγινε αντικείμενο δυο εξεταστικών επιτροπών του Κογκρέσου, μια για κάθε σώμα, οι οποίες επεδίωξαν να αποκαλύψουν σκάνδαλα των τριών τελευταίων δεκαετιών. Θρυαλλίδα για την κινητοποίηση του Κογκρέσου αποτέλεσε η δημοσιοποίηση το Σεπτέμβριο του 1974 των μυστικών επεμβάσεων της CIA στη Χιλή ενάντια στην αριστερή κυβέρνηση του Σαλβαντόρ Αλιέντε κατά την περίοδο 1970-73.¹¹⁷ Οι επιτροπές -Pike στη Βουλή και Church στη Γερουσία- εξέτασαν μεγάλο όγκο απόρρητων πληροφοριών. Ένα μέρος των αποκαλύψεων ήταν απόλυτα θεμιτό για μια δημοκρατία-ιδίως τα <<οικογενειακά κοσμήματα>>¹¹⁸ - που αφορούσαν τη παράνομη παρακολούθηση οργανώσεων και πολιτών στο εσωτερικό των Η.Π.Α επί προεδρίας Τζόνσον και Νίξον.¹¹⁹

Στις 27 Ιανουαρίου του 1975 η γερουσία των Η.Π.Α επέλεξε τις επιτροπές Church και Pike για να ερευνήσουν τις υπηρεσίες πληροφοριών της CIA, του FBI, της NSA, της IRS και άλλων της κοινότητας πληροφοριών. Τα δύο βασικά ερωτήματα αφορούσαν: α) την έκταση του κατά πόσο οι υπηρεσίες δρούσαν παράνομα; β) τη φύση του εκτελεστικού τομέα και κατά πόσο μπορεί να βελτιωθεί;¹²⁰ Τα αποτελέσματα οδήγησαν στο να εγκαθιδρυθεί μια μόνιμη επιτροπή ελέγχου και διαφάνειας (λογοδοσίας κυρίως): η U.S. Senate select committee on Intelligence¹²¹.

Κατά τη διάρκεια των ερευνών της η επιτροπή διαπίστωσε ότι από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 έως και το 1973 η CIA και το FBI είχαν υποκλέψει και παραβιάσει τη προσωπική αλληλογραφία περισσότερων των 215,000 ατόμων χωρίς επίσημο ένταλμα, αποκαλύφθηκε η λίστα παρακολούθησεων (watchlist) της NSA που περιελάμβανε βιογραφικές πληροφορίες για εκατομμύρια πολίτες των Η.Π.Α και τέλος με πιο τρανταχτή την αποκάλυψη της επιχείρησης SHMAROCR όπου οι μεγαλύτερες εταιρίες τηλεπικοινωνιών μοιράζονταν πληροφορίες με τις κυβερνητικές υπηρεσίες από το 1945 έως και το 1970.¹²²

¹¹⁷Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,305

¹¹⁸ Ο όρος προέρχεται από την ίδια την υπηρεσία της CIA

¹¹⁹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ,305

¹²⁰Frederick A.O. Schwarz Jr (2007), The Church Committee and a new era of intelligence oversight, Intelligence and National Security, 22:2, 270-297, p.292

¹²¹Επίσημα: United States Senate Select Committee to study Governmental Operations with Respect to Intelligence activities 45

¹²²Todd Stiefler (2004), CIA's Leadership and Major Covert Operations: Rogue Elephants or Risk-Averse Bureaucrats?, Intelligence & National Security, 19:4, 632- 654, p.287

Η αποκάλυψη μυστικών επεμβάσεων σε άλλες χώρες ήταν αναμενόμενη και εν μέρη θεμιτή δεδομένου του κλίματος της εποχής πλην όμως οι αποκαλύψεις ξεπέρασαν τα όρια σχετικά με την επιχειρησιακή διαδικασία της κατασκοπίας. Η δραστηριότητα των επιτροπών ανακόπηκε με τη δολοφονία του ακολούθου της πρεσβείας των Η.Π.Α στην Αθήνα Ρίτσαρντ Ουέλτς από τη τρομοκρατική οργάνωση <<17 Νοέμβρη>> το Δεκέμβριο του 1975 έπειτα από διαρροή στο τύπο δημοσιοποίησης της μυστικής του ιδιότητας ως στέλεχος της CIA.

Εν συνεχεία το κλίμα στην αμερικανική κοινωνία μεταστράφηκε πλήττοντας τις φιλοδοξίες του προέδρου της επιτροπής Frank Church.¹²³ Τέλος, δημιουργήθηκε μια μόνιμη επιτροπή ελέγχου των μυστικών υπηρεσιών η οποία έκτοτε λειτουργεί με συγκεκριμένους κανόνες διαφύλαξης των απορρήτων πληροφοριών.

Οι μυστικές δράσεις της CIA είχαν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο για να αρνηθούν οποιαδήποτε ανάμειξη του προέδρου των Η.Π.Α σε περίπτωση που αποκαλυφθεί η επιχείρηση. Μετά την επιτροπή Church όμως τα περιθώρια “εύλογη άρνηση” (plausible denial) είχαν περιορισθεί. Και ενώ το κογκρέσο δεν έχει δικαίωμα να ασκήσει veto (αρνησικυρία) στα προεδρικά σχέδια μπορούν οι γερουσιαστές να του θέσουν εμπόδια μπλοκάροντας τα απαραίτητα κονδύλια. Από τα αποτελέσματα της επιτροπής προέκυψε, παρά τις επικρίσεις, ότι η CIA δεν ήταν ένας ανεξάρτητος και ανεξέλεγκτος οργανισμός ο οποίος καθόριζε την εξωτερική πολιτική και πολιτική της ασφάλειας.¹²⁴

Δεσυνέβαινε όμως το ίδιο με τη διαστρέβλωση της πραγματικότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα¹²⁵ η επιχείρηση στο Κόλπο των Χοίρων όπου ο διοικητής των επιχειρήσεων απέκρυψε ζωτικές πληροφορίες από το διοικητή της CIA και το Λευκό Οίκο. Η επίδραση (impact) της αποτυχίας ήταν τέτοια ώστε οι πρόεδροι στο μέλλον για να αποφύγουν τέτοιου είδους δυσάρεστες εκβάσεις καθιέρωσαν επιτροπές διυπηρεσιακές με σκοπό το καλύτερο σχεδιασμό και συντονισμό των εγχειρημάτων.¹²⁶

Είναι πολύ δύσκολο να ερμηνεύσει ή να κρίνει κανείς το θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο στο πολιτικό αποτέλεσμα μια επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις σε Ιράν-Γουατεμάλα στέφτηκαν αρχικά με επιτυχία και απομακρύνθηκε προς στιγμήν για τις Η.Π.Α η διολίσθηση στο κομμουνισμό πλην όμως τις επόμενες δεκαετίες η δεύτερη χώρα αποσταθεροποιήθηκε και δεν ανέκαμψε ποτέ και η πρώτη με την εκθρόνιση του Σάχη μεταβλήθηκε από συμμαχική χώρα σε άσπονδο εχθρό των Η.Π.Α. Στον αντίποδα, επιχειρήσεις που αξιολογήθηκαν ως αποτυχίες όπως η χλιαρή απόπειρα ανατροπής του Sukarno στην Ινδονησία, μετά το 1965 αυτός εκδιώχθηκε από τη χώρα του διατηρώντας ταυτόχρονα αυτή φιλικές σχέσεις με τις

¹²³Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.306

¹²⁴Jeffrey H. Michaels, (2012), Breaking the Rules: The CIA and Counterinsurgency in the Congo 1964–1965, International Journal of Intelligence and Counterintelligence & Arthur S. Hulnick (1996), U.S. covert action: Does it have a future? ,International Journal of Intelligence and Counterintelligence,9:2,145-157,p.146

¹²⁵Christopher Andrew, Vasili Mitrokhin, (1999), The Sword and The Shield. The Mitrokhin Archive and The Secret History of the KGB-Basic Book & Arthur S. Hulnick (1996), U.S. covert action: Does it have a future? ,International Journal of Intelligence and Counterintelligence,9:2,145-157,p.149

¹²⁶Arthur S. Hulnick (1996), U.S. covert action: Does it have a future?,International Journal of Intelligence and Counterintelligence,9:2,145-157,p.149 46

Η.Π.Α.¹²⁷ Πολλές φορές ανούσιες αναζητήσεις της πολιτικής ηγεσίας στρέφουν το ενδιαφέρον σε ανεργάτιστα ζητήματα όπως στην περίπτωση του πυραυλικού κενού. Επιπλέον, η αδυναμία των μηχανισμών των υπηρεσιών πληροφοριών έχει ως τίμημα να περιορίσει την επιρροή που ασκείτο με τις αξιολογήσεις τους στις επόμενες πολιτικές επιλογές.¹²⁸

Θέλοντας να αποφύγει περαιτέρω εμπλοκές στο τρίτο κόσμο στο όνομα της οικουμενικής αντικομμουνιστικής ανάσχεσης, το αμερικανικό κογκρέσο στα τέλη του 1975 ψήφισε ενάντια στην εμπλοκή των Η.Π.Α στον εμφύλιο της Αγκόλας, όπου δραστηριοποιούνταν οι στρατιωτικές δυνάμεις της Κούβας με την υλική υποστήριξη της ΕΣΣΔ. Οι αποφάσεις του Κογκρέσου απαγόρευσαν την οποιαδήποτε χρήση κονδυλίων στην Αγκόλα ακόμα και από τη CIA στα πλαίσια των μυστικών επιχειρήσεων.¹²⁹

Εικόνα 2 Frank Church πηγή Google

Σύμφωνα με το πίνακα 2 είναι πασιφανές ότι για περισσότερο από 28 χρόνια η κεντρική υπηρεσία πληροφοριών- με πρόσχημα τη ευαίσθητη φύση και μυστικότητα των ειδικών επιχειρήσεων της αλλά και τη προστασία του εθνικού συμφέροντος- δρούσε υπόγεια και παρασκηνιακά χωρίς καμία θεσμοθετημένη λογοδοσία στο αμερικανικό κογκρέσο παρά μόνο με τη προσωπική εντολή του εκάστοτε Προέδρου. Μόνο μετά το 1978 και την καθιέρωση της επιτροπής FISACourt (Foreign Intelligence and Surveillance Court) υπήρχε έστω και κάποιος στοιχειώδης έλεγχος των ενεργειών και των μυστικών κονδυλίων της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

¹²⁷ Arthur S. Hulnick (1996), U.S. covert action: Does it have a future? , International Journal of Intelligence and Counterintelligence, 9:2, 145-157, p.152

¹²⁸ Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, σελ.20

¹²⁹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική, σελ.30447

ACCOUNTABILITY LEGISLATION AFFECTING THE US INTELLIGENCE AGENCIES,
1947–2006

Statute	Year of Enactment	Core Objective
National Security Act ¹	1947	Creation of the Central Intelligence Agency
Hughes-Ryan Act ²	1974	Require presidential approval of covert actions and their reporting to Congress 'in a timely manner' (within two days)
Foreign Intelligence Surveillance Act (FISA) ³	1978	Prohibit improper intelligence operations through the establishment of a FISA Court to review warrant requests for wiretaps and other intrusive surveillance methods
Intelligence Oversight Act ⁴	1980	Require prior reporting to Congress of all intelligence activities
Intelligence Identities Act ⁵	1982	Prohibit the disclosure of the names of individuals working undercover in the intelligence agencies
CIA Inspector General Act ⁶	1989	Establish a CIA inspector general answerable to Congress
Intelligence Oversight Act ⁷	1991	Clarify oversight language by defining covert action more definitively and adjusting the reporting time to 'prior' in most cases, but with an opportunity for presidential delay (two days) if exigencies so require
USA Patriot Act ⁸	2001	Improve intelligence sharing and enhance collection targeted at domestic subversives
Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act ⁹	2004	Create a Director of National Intelligence to further improve the sharing of information among the intelligence agencies

¹³⁰ Loch K. Johnson & Rhodri Jeffreys-Jones (2008), Tim Weiner's Legacy of Ashes. p. 207

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

“Είτε η ανθρωπότητα θα τελειώσει τους πολέμους, ή οι πόλεμοι θα αποτελειώσουν την ανθρωπότητα” J.F.K

Τον 20^ο αιώνα είχαμε δυο παγκόσμιες υπερδυνάμεις οι οποίες, παρόλες τις ιδεολογικές τους διαφορές, και ενώ συνεργάστηκαν κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου στον αγώνα εναντίων των ολοκληρωτικών καθεστώτων, τρία χρόνια μετά τη λήξη του, παγίωσαν την πιο επικίνδυνη ισορροπία του τρόμου που γνώρισε η ανθρωπότητα λόγω της υπερβολικής συσσώρευσης- σε βαθμό υστερίας- των πυρηνικών τους οπλοστασίων. Διακατεχόμενη από μια υπερβολικά κινδυνολογική αντίληψη της παγκόσμιας κομμουνιστικής απειλής, που διαψεύστηκε εκ των υστέρων από τα σοβιετικά αρχεία, η αμερικανική ηγεσία κατέληξε να επεμβαίνει σε κράτη που η σοβιετική παρουσία ήταν μηδαμινή. Η απρόσκοπτη επιλογή των ΗΠΑ να επεμβαίνουν ανερευθρίαστα και ανοιχτά στα εσωτερικά άλλων κυρίαρχων κρατών υπαγορευόταν από ένα περίπλοκο κράμα ιδεολογικών

¹³⁰ Loch K. Johnson & Rhodri Jeffreys-Jones (2008), Tim Weiner's Legacy of Ashes: The History of the CIA, Intelligence and National Security, 23:6, 878-891, p.207 48

και ιδεοληπτικών προκαταλήψεων, οικονομικών συμφερόντων αλλά και στρατηγικών υπολογισμών.

Τα οικονομικά λόμπι ασκούσαν σοβαρές πιέσεις πλην όμως δε διαδραμάτιζαν και τόσο καταλυτική επιρροή στη διαμόρφωση και στην ιεράρχηση της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής όπως προκύπτει από το παράδειγμα της Γουατεμάλα όπου ο Τρούμαν ανθίσταντο στις παροτρύνσεις για να δώσει εντολή για συγκαλυμμένη επιχείρηση ανατροπής του Αρμπενζ, καταρρίπτοντας το μύθο περί των πανίσχυρων καπιταλιστικών τραστ τα οποία χειραγωγούν τους προέδρους με σκοπό τη προώθηση των συμφερόντων τους. Περισσότερο απευθύνονταν στα μέσα υλοποίησης των αντικειμενικών σκοπών και πάλι δε επιτύγχαναν τα επιθυμητά αποτελέσματα για τα συμφέροντα τους. Επιπλέον, η ιστορία της CIA, ειδικά στο πρώτο μέρος του ψυχρού πολέμου, μας διδάσκει πως ζητήματα αναμενόμενου κόστους οφέλους όσον αναφορά την εθνική ασφάλεια και την επιβίωση του κράτους θα προκύπτουν πάντα όταν τίθενται ζητήματα υποχώρησης δημοκρατικών ελευθεριών για λόγους κρατικής ασφάλειας τόσο στο εσωτερικό της χώρας που εδρεύει η μυστική υπηρεσία όσο και σε ζητήματα επέμβασης, μέσω αυτής, στα κυριαρχικά δικαιώματα ενός άλλου κράτους.

Από αυτόν τον κολοσσιαίο ηγεμονικό ανταγωνισμό δε θα μπορούσε να λείψει η συμμετοχή και η συμβολή των μυστικών υπηρεσιών με βασικό πρωταγωνιστή τη κεντρική υπηρεσία πληροφοριών CIA. Οι Η.Π.Α εγκαταλείποντας τον απομονωτισμό βρέθηκαν ξαφνικά, μετά την αποχώρηση των Βρετανών από το προσκήνιο ως παγκόσμιας υπερδύναμης, σε αχαρτογράφητα ύδατα, και στη προσπάθεια τους να κατανοήσουν πως “λειτουργεί” διεθνοπολιτικά και γεωπολιτικά ο κόσμος καθώς και την ηγεμονική ευθύνη που τους αναλογούσε πέρασαν από διάφορα στάδια. Από τα παραπάνω προκύπτει πως η CIA, ακολουθούσε με τη σειρά της τη πολιτική ηνλικίωση των Η.Π.Α σε επίπεδο διεθνών σχέσεων και στρατηγικής. Σύμφωνα λοιπόν με τον μελετητή της οικονομικής κατασκοπίας Κωνσταντόπουλο Ιωάννη “*οι μυστικές υπηρεσίες ενός κράτους είναι και ο καθρέπτης τους*”.

Ρεαλιστικά προχωρώντας και χωρίς διάθεση απόδοσης ιστορικών ελαφρυντικών, το μεταπολεμικό διπολικό σύστημα που προέκυψε προκάλεσε και στις δυο μεριές αμοιβαίο δίλημμα ασφαλείας σχετικά με τις προθέσεις αλλά και τις δυνατότητες του αντιπάλου ναρκοθετώντας ακούσια ή και εκούσια πολλές φορές τις πραγματικές αναλύσεις της υπηρεσίας πληροφοριών. Η άνοδος της ισχύος των ΗΠΑ και τις ΕΣΣΔ τροφοδοτούσε διμερώς το φόβο με φόβο και η ανασφάλεια την ανασφάλεια με αποτέλεσμα η άγνοια σχετικά με ποιους τρόπου θα επιτευχθεί η μεγιστοποίηση του εθνικού συμφέροντος να μην αφήσει αλώβητη τη λειτουργία της CIA. Η πολιτική ηγεσία των Αμερικανών προέβαινε σε λήψεις αποφάσεων, βασιζόμενη στη στρεβλή αντίληψη της πραγματικότητας (misperception) και η εκτίμηση της απειλής γινόταν περισσότερο με κριτήρια επιθυμητής σκέψης (wishful thinking) παρά με αντικειμενικούς όρους ανάλυσης και πληροφόρησης. Στον αντίποδα σοβαρές παθογένειες όπως εξουσιαστική νοοτροπία των διευθυντών της υπηρεσίας (Άλεν Ντάλες), εσωτερικός ανταγωνισμός αναλυτικού και εκτελεστικού τομέα, ανυπαρξία λογοδοσίας, μυστικά κονδύλια, εξανάγκαζαν τη CIA να διολισθαίνει σε επικίνδυνα παιχνίδια ισορροπιών διακυβεύοντας ζωτικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην εξωτερική της πολιτική, την άμυνα αλλά και σε ζητήματα ήπιας ισχύος (έλξη) που προήγαγαν τις δημοκρατικές αξίες και το με το κύρος και την επιρροή των Ηνωμένων

Πολιτειώννα υποχωρούσαν ατάκτως αφήνοντας ελεύθερο πεδίο για την επικράτηση του κομμουνισμού και πολλές φορές με ανέλπιστα αποτελέσματα για το Κρεμλίνο.

Συγχρόνως, η μη ύπαρξη εκείνη τη περίοδο σοβαρής επικοινωνιακής στρατηγικής της υπηρεσίας- για λόγους μυστικότητας δε μπορούσε να διαφημίσει τις επιτυχίες της και λόγω της φύσης της γινόταν γνωστές μόνο οι αποτυχίες γιατί συνήθως αυτές έβλεπαν και βλέπουν το φως της δημοσιότητας- την αφήνεχωρίς υπερασπιστική γραμμή και τη καθιστούσε έρμαιοκάθε ανορθολογικής, αβάσιμης, λαϊκίστικης και δημαγωγικής ανάλυσης δημοσιογραφικών και όχι μόνον μέσωσν θρυμματίζοντας με αυτό το τρόπο την εικόνα της δημιουργώντας λανθασμένες εντυπώσεις και διαστρεβλώνοντας το πραγματικό της λόγω ύπαρξης.

Εν τέλει, το εν λόγω διπολικό σύστημα αποδείχθηκε- παρά τις κατά καιρούς σοβαρές κρίσεις που αντιμετώπισε- αρκετά σταθερό, και σε αυτό συνέβαλε καταλυτικά η CIA ιδιαίτερα σεθέματα διαχείριση κρίσεων όπως στη περίπτωση της Κούβας όπου η συνδρομή των πληροφοριών εκμαιευτήκαν από τις δυνατότητες των φωτογραφικών κατασκοπευτικών αεροσκαφών U-2 και το recruitment του σοβιετικού πράκτορα Όλεγκ Πενκόφσκι έδωσαν τον απαραίτητο χρόνο στη πολιτική ηγεσία για να διατηρήσει τη ψυχραιμία της και να λάβει ορθολογικές αποφάσεις αποφεύγοντας ένα παγκόσμιο ολοκαύτωμα με ανυπολόγιστες συνέπειες για όλη την ανθρωπότητα.

Συμπερασματικά, η κεντρική υπηρεσία πληροφοριών, τη περίοδο 1947-1975επιτέλεσε, και με δικής της ευθύνη, μερικώς το έργο που της είχε ανατεθεί, με τον αναλυτικό τομέα να κερδίζει τη παρτίδα στο βαθμό αρμοδιοτήτων που του αναλογούσε και τον εκτελεστικό τομέα να αποφέρει πολιτικές “ζημιές” αντίστροφος ανάλογες με το υπηρεσιακό του βάρος. Ποια ήταν η καλύτερη και πιο παραγωγική περίοδος της CIA από το 1947 έως το 1975- αλλά και για κάθε υπηρεσία πληροφοριών γενικότερα εκείνη την εποχή- κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου; Μια ασφαλής απάντηση – με την όποια αξία της υποκειμενικής της θέσης- όταν αφήνονταν, έστω και τμηματικά στο χρόνο, να εργασθεί αντικειμενικά μακριά από πολιτικές μηχανορραφίες, οργανικές παθογένειες και ιδεοληπτικές και γραφειοκρατικές αγκυλώσεις οι οποίες λειτουργούσαν ως τροχοπέδη στο ρόλο που της είχε ανατεθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αθανάσιος Πλατιάς & Κ.Κολιόπουλος, (2015), *Η Τέχνη του Πολέμου του Σουν Τσου*, Δίαυλος

Αθανάσιος Πλατιάς, (2010), *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη*, Εστία

Γεώργιος Μ. Σπυρόπουλος, (2010), *Διεθνείς Σχέσεις: Ρεαλιστική Προσέγγιση Θεωρία και Πράξη*, Ποιότητα

Ηλίας Ι.Κουσκουβέλης, (2007), *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, Ποιότητα

Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2015), *Θεωρία Απόφασης στο Θουκυδίδη*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, (2007), *Θεωρία Διεθνών Σχέσεων, Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο*, Ποιότητα

Ιωάννης Κωνσταντόπουλος, (2010), *Οικονομία και Κατασκοπεία*, Θεωρία και Πράξη, Ποιότητα

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2011), *Η υψηλή στρατηγική της αρχαίας Σπάρτης (750-192 π.χ)*, Ποιότητα

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, (2010), *Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα*, Ποιότητα

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος & Π. Ήφαιστος, (2003), *Ευρωατλαντικές Σχέσεις 1945-1989*, Ποιότητα

Σπυρίδων Ν. Λίτσας, (2010), *Πόλεμος και Ορθολογισμός, Θεωρητικές Προεκτάσεις και Στρατηγικές Εφαρμογές*, Ποιότητα

Σήφης Φιτσανάκης (2015), *Εθνική Ασφάλεια και σύγχρονες υπηρεσίες στην Ελλάδα*, Απέναντι Όχθη

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου (2003), *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική*, Ποιότητα

Χενρι Κίσιγκερ, (1995), *ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ*, Λιβάνης

Andrew Heywood, (2013), *Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική στη Παγκόσμια Εποχή*, Κριτική

Graham Allison, Philip Zelikow, (2006) *Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ Η ουσία της απόφασης*, Παπαζήση, Αθήνα

Hans Morgenthau (2011), *Επιστήμη και Πολιτική της Ισχύος*, Τουρίκη

John J. Mearsheimer (2011), Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, Ποιότητα

Mario Del Pero (2010), CIA: Η ιστορία των Μυστικών Αμερικανικών Υπηρεσιών, Κέδρος

Robert Jackson & G. Sorensen, (2006), Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων, Η σύγχρονη συζήτηση, Gutenberg

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Alexander B. Downes & Mary Lauren Lilley, (2010), Overt Peace, Covert War? Covert Intervention and the Democratic Peace, *Security Studies*, 19:2, 266-306

Aiyaz Husain (2005), Covert Action and US Cold War Strategy in Cuba, 1961–62, *Cold War History*, 5:1, 23-53

Andrew Fraser, (2005), Architecture of a broken dream: The CIA and Guatemala, 1952–54, *Intelligence and National Security*, 20:3, 486-508

Arthur S. Hulnick, (1996), U.S. covert action: Does it have a future? *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 9:2, 145-157

Benjamin B. Fischer, (2016), Doubles Troubles: The CIA and Double Agents During the Cold War, *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, 29:1, 48-74

Bevan Sewell, (2011), The Pragmatic Face of the Covert Idealist: The Role of Allen Dulles in US Policy Discussions on Latin America, 1953–61, *Intelligence and National Security*, 26:2-3, 269-290

Christopher Andrew, Vasili Mitrokhin, (1999), *The Sword and The Shield. The Mitrokhin Archive and The Secret History of the KGB-Basic Books*

David M. Barrett, (2004), An Early “Year of Intelligence” CIA and Congress, 1958, *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 17:3, 468-501

David P. Hadley, (2016), A Constructive Quality: The Press, The CIA, and Covert Intervention in the 1950s, *Intelligence and National Security*, 31:2, 246-265

Don Bohning, (2008), Rafael Quintero, Cold War Warrior: From the Bay of Pigs to Iran—Contra, *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 21:4, 726-747

Fabian Escalante, (1995), *The Secret War, CIA Covert Operations Against Cuba 1959-1962-Ocean Press (AU)*

Frederick A.O. Schwarz Jr, (2007), The Church Committee and a new era of intelligence oversight, *Intelligence and National Security*, 22:2, 270-297

Jeffrey H. Michaels, (2012), *Breaking the Rules: The CIA and Counterinsurgency in the Congo 1964–1965*, *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, 25:1, 130-159

John B. Chomeau, (1988), *Covert action's proper role in U.S. policy*, *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 2:3, 407-413

John Lewis Gaddis, (1997), *We Now Know. Rethinking Cold War History*, Oxford University Press

John Ransom Clark, (2007), *Intelligence and National Security, A Reference Handbook*-Praeger

John D. Stempel, (2007), *Covert Action and Diplomacy*, *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 20:1, 122 – 135

Johnson, Loch K. (2008), *The Church Committee Investigation of 1975 and the Evolution of Modern Intelligence Accountability'*, *Intelligence and National Security*, 23:2, 198 — 225

Justus M. van der Kroef, (1976), *The 1965 Coup in Indonesia*, *Asian Affairs: An American Review*, 4:2, 117-131

Kaeten Mistry, (2011), *The CIA and US Foreign Policy since 1947: Reforms, Reflections and Reappraisals*, *Intelligence and National Security*, 26:2-3, 133-138

Lawrence Freedman, (2000), *Kennedy's Wars, Berlin, Cuba, Laos, and Vietnam*-Oxford University Press, USA

Lawrence Freedman, (1977), *US Intelligence and the Soviet Strategic Threat*, Palgrave Macmillan UK

Len Scott, (2004), *Secret Intelligence, Covert Action and Clandestine Diplomacy*, *Intelligence & National Security*, 19:2, 322-341

Len Scott, (1999), *Espionage and the cold war: Oleg Penkovsky and the Cuban missile crisis*, *Intelligence and National Security*, 14:3, 23-47

Loch K. Johnson & Rhodri Jeffreys-Jones, (2008), *Tim Weiner's Legacy of Ashes: The History of the CIA*, *Intelligence and National Security*, 23:6, 878-891

Loch K. Johnson & Rhodri Jeffreys-Jones (2008) *Tim Weiner's Legacy of Ashes: The History of the CIA*, *Intelligence and National Security*, 23:6, 878-891

Michael Herman, (1998), *Diplomacy and intelligence*, *Diplomacy & Statecraft*, 9:2, 1-22

Michael W. Dravis, (1992), *Storming fortress Albania: American covert operations in microcosm, 1949–54*, *Intelligence and National Security*, 7:4, 425-442

- Michael Warner, (2010), 'US Intelligence and Vietnam': The Official Version(s), *Intelligence and National Security*, 25:5, 611-637
- Michael A. Turner (1990), Understanding CIA's role in intelligence, *International Journal of Intelligence and Counter Intelligence*, 4:3, 295-305
- Michael A. Turner, (2005), *Why Secret Intelligence Fails* (Dulles, Virginia: Potomac Books
- Mark M. Lowenthal, (1992), *U.S. Intelligence, Evolution and Anatomy*, Praeger Publishers
- Mathias C. Willard (2001), *America's Strategic Blunders Intelligence Analysis and National Security Policy, 1936-1991*, Pennsylvania State University Press
- Matthew Jones, (2004), The 'Preferred Plan': The Anglo-American Working Group Report on Covert Action in Syria, 1957, *Intelligence and National Security*, 19:3, 401-415
- Piero Gleijeses, (2016), The CIA's paramilitary operations during the cold war: an assessment, *Cold War History*, 16:3, 291-306
- Russell Crandall, (2013), The Cold War and Cuban Intelligence, *Survival*, 55:4, 191-198
- Rhodri Jeffreys-Jones (1997), Why was the CIA established in 1947?, *Intelligence and National Security*, 12:1, 21-40
- Scott, Len(2004), Secret Intelligence, Covert Action and Clandestine Diplomacy, *Intelligence and National Security*, 19:2, 322 — 341
- Stempel John D. (2007), 'Covert Action and Diplomacy', *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 20:1, 122 – 135
- Stephen Kinzer, (2013), *The Brothers, John Foster Dulles, Allen Dulles, and Their Secret World War*, Times Books
- Strong, J. Thompson, (1986), Covert activities and intelligence operations: Congressional and executive roles redefined', *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*
- Thomas B. Allen, (1990), *George Washington, Spymaster How the Americans Outspied the British and Won the Revolutionary War*
- Ticio Escobar, (2018), What Happened at Curuguaty? The Coup and the Limits of Hegemonic Thought, *Journal of Latin American Cultural Studies*, 27:1, 5-23
- Todd Stiefler, (2004), CIA's Leadership and Major Covert Operations: Rogue Elephants or Risk-Averse Bureaucrats? *Intelligence & National Security*, 19:4, 632-654

Van Evera, Stephen, (1991), American Intervention in the Third World: Less Would Be Better', Security Studies,1:1

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ/ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<https://nsarchive.gwu.edu/>

<https://www.cia.gov/library/readingroom/home>

<https://www.liberal.gr/diplomacy/pli-roforisi-Intelligence-kai-ypsili-stratigiki-i-periptosi-tis-elladas/54589>